

**IZVJEŠTAJ O RADU TURISTIČKE ORGANIZACIJE OPŠTINE BAR ZA 2018.
GODINU SA FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJEM**

Bar, april 2019.

Sadržaj

U V O D	3
OSNIVANJE	3
DJELATNOST	3
ORGANI	4
PRIHODI	4
OSNOVNA SREDSTVA	4
ZAPOSLjeni	4
I INFORMATIVNO PROPAGANDNA DJELATNOST	5
I a. Informativna djelatnost	5
I b. Otvaranje Turističko informativnih biroa	5
I b.1. Turističko informativni biro u Virpazaru	6
I b.2. Turističko informativni biro Topolica	6
I c. Presentacija na internet stranici i drugim društvenim mrežama	6
I d. Realizacija kampanje u štampanim medijima	8
I e. Davanje saopštenja, intervjua, TV reklame i dr.	8
I f. Promotivni nastupi	8
II IZRADA PROPAGANDNOG MATERIJALA	23
III IZRADA SUVENIRA, VIDEO MATERIJALA I ATRAKCIJA	25
IV ORGANIZOVANJE MANIFESTACIJA	26
V PRAĆENJE TURISTIČKOG PROMETA I ISTRAŽIVANJE TRŽIŠTA	34
VI INICIJATIVA, KOORDINACIJA I EDUKACIJA	37
VII PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE USLOVA BORAVKA TURISTA I PODIZANJE NIVOVA KVALITETA TURISTIČKE PONUDE	41
VIII PROJEKTI VALORIZACIJE KULTURNE BAŠTINE	42
Zaključak	43
FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ TURISTIČKE ORGANIZACIJE OPŠTINE BAR ZA 2018.	44
1. Prihodi i rashodi	45
2. Stanje sredstava i izvora sredstava	54

U V O D

OSNIVANJE

Turistička organizacija opštine Bar je formirana na osnovu člana 7 Zakona o Turističkim organizacijama i člana 13 stav 1 tačka 1 i Odluke o osnivanju Turističke organizacije opštine 2004. godine, ima status pravnog lica, sa pravima i obavezama utvrđenim Zakonom, Odlukom i Statutom. Skupština ima predsjednika i 24 člana. Predsjednik Skupštine TO je predsjednik Opštine Bar.

DJELATNOST

Zadaci lokalne turističke organizacije su:

1. Unapređenje i promocija izvornih vrijednosti područja opštine u funkciji razvoja turizma
2. Stvaranje uslova za aktiviranje turističkih resursa na teritoriji opštine
3. Saradnja sa pravnim, fizičkim licima, udruženjima i nevladinim organizacijama koja za predmet poslovanja imaju turističko ugostiteljsku ili njoj komplementarnu djelatnost u cilju dogovaranja, utvrđivanja i sprovođenja politike razvoja turizma na teritoriji opštine
4. Izrada turističko-propagandnog i drugog informativnog materijala
5. Podsticanje, koordiniranje i organizovanje kulturnih, umjetničkih, zabavnih, privrednih, sportskih i drugih događanja i manifestacija, koje doprinose obogaćivanju turističke ponude
6. Pružanje informacija gostima o raspoloživim smještajnim kapacitetima u primarnim i komplementarnim ugostiteljskim objektima, ugostiteljskim objektima za pružanje usluge pripremanja i usluživanja hrane i pića i kapacitetima privatnog smještaja, kulturnim manifestacijama, događajima i drugim servisnim informacijama o turističkim uslugama na teritoriji opštine
7. Pružanje informacija o radnom vremenu zdravstvenih ustanova, banaka, pošte, trgovine i drugih informacija potrebnih za boravak turista
8. Posredovanje i pružanje pomoći prilikom rezervacije i davanje informacija o smještajnim kapacitetima ako u turističkom mjestu za koje je osnovana turistička organizacija ne postoji registrovana turistička agencija
9. Dostavljanje prijave i odjave boravka u skladu sa zakonom
10. Podsticanje aktiviranja područja opštine koja nijesu ili su nedovoljno uključena u turistički promet
11. Podsticanje i organizovanje akcija usmjerenih na zaštiti i očuvanju turističkog prostora, životne sredine i kulturnog nasljeđa
12. Realizovanje programa aktivnosti boravka studijskih grupa i novinara na teritoriji opštine, koja su u funkciji razvoja turizma i turističke propagande
13. Vođenje evidencije u cilju kontrole izdavanja i korišćenja smještajnih jedinica u kondo hotelima i vikend stanovima, u saradnji sa organima lokalne uprave i sačinjavanje izvještaja koji najmanje dvomjesečno dostavlja Ministarstvu
14. Organizovanje turističko-informativnih biroa u turističkim mjestima - za koje se ocijeni potreba
15. Prikupljanje i obrada podataka (dnevna, nedjeljna i mjesečna) o turističkom prometu i njihovoj strukturi na području opštine, kao i izrada mjesečnog izvještaja o turističkom prometu za potrebe nadležnog organa za poslove statistike i Nacionalne turističke organizacije
16. Vođenje evidencije o naplati boravišne takse, izletničke, turističke takse i članskog doprinosa
17. Procjena neobuhvaćenog turističkog prometa na nivou opštine u skladu sa metodologijom koju propisuje Ministarstvo

18. Saradnja sa organima i tijelima lokalne uprave u cilju donošenja i sprovođenja lokalnih mjera za poboljšanje uslova boravka turista na teritoriji opštine
19. Saradnja sa lokalnim udruženjima i nevladinim organizacijama iz oblasti turizma i ugostiteljstva i njima komplementarnim djelatnostima
20. Saradnja sa drugim turističkim organizacijama u Crnoj Gori
21. Sprovođenje anketa i drugih istraživanja u cilju utvrđivanja ocjene kvaliteta turističkog proizvoda na teritoriji opštine
22. Izrada izvještaja, analiza i informacija za potrebe Nacionalne turističke organizacije
23. Izrada izvještaja, analiza i informacija za potrebe lokalne samouprave
24. Dostavljanje godišnjeg plana za unaprjeđenje i razvoj turizma na uvid i odobrenje Nacionalnoj turističkoj organizaciji
25. Saradnja sa istim ili sličnim organizacijama van Crne Gore
26. Obavljanje i drugih poslova u cilju promocije turističkog proizvoda na teritoriji opštine.

ORGANI

Organi Turističke organizacije su:

1. Skupština - ima 25 članova
2. Izvršni odbor - ima predsjednika i 6 članova
3. Nadzorni odbor- ima predsjednika i 2 člana
4. Predsjednik - dužnost Predsjednika Turističke organizacije obavlja predsjednik Opštine Bar.

Mandat organa organizacije traje 4 (četiri) godine.

PRIHODI

Organizacija ostvaruje prihode iz sljedećih izvora:

1. Boravišne takse, u skladu sa posebnim zakonom
2. Članskog doprinosa, u skladu sa posebnim zakonom
3. Turističke takse, u skladu sa posebnim zakonom
4. Sredstava budžeta
5. Dobrovoljnih priloga (donacija)
6. Kredita
7. Iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

OSNOVNA SREDSTVA

Osnovna sredstva TO Bar: kompjuterska i telekomunikaciona oprema u poslovnim prostorima 6 Turističko informativnih biroa u vlasništvu TO Bar, i oprema u 5 iznajmljenjih poslovnih prostora, foto arhiva, dva putnička automobila –škoda fabia, a sve to se konstatuje godišnjim popisima.

ZAPOSLENI

Turistička organizacija Bar je za realizaciju poslova predviđenih Programom rada za 2018. godinu imala 10 radnika na neodređeno vrijeme, 3 pripravnika i 33 sezonska radnika.

I INFORMATIVNO PROPAGANDNA DJELATNOST

I a. Informativna djelatnost

TO Bar obavlja osnovnu informativno propagandnu djelatnost, promociju svih dešavanja i atraktivnosti sa cjelokupnom ponudom na barskoj rivijeri.

Tokom cijele godine, a posebno u toku turističke sezone, svi vidovi informisanja su brojni i raznovrsni.

Da bi se na pravi način udovoljilo svim zahtjevima TO Bar je organizovala posao u dvije grupe:

1. Prikupljanje podataka o turističkoj ponudi, raznih statističkih podataka i njihova obrada.

2. Davanje blagovremenih i tačnih informacija svima zainteresovanim:

- putem e-mail – a, telefonom;
- koji dolaze u prostorije Biroa ili nazovu telefonom, bilo da se radi o informacijama o smještaju, cijenama, kulturno - zabavnim ili sportskim manifestacijama, redu vožnje svih prevoznih sredstava, individualnim i grupnim putovanjima i dr.

Takođe, posjetioci našeg Web-site mogu dobiti veliki broj informacija o turističkim mjestima na području barske opštine, o kulturno istorijskim spomenicima, lokalnim atrakcijama, hotelima, privatnom smještaju, restoranima, turističkim agencijama, plažama, izletima i manifestacijama, a takođe na sajtu se mogu vidjeti i svi važniji telefoni raznih institucija kao i drugi podaci značajni za mnogobrojne posjetioce Web-site.

Informacije o brojnim aktivnostima TO Bar, posjetioci mogu pratiti i putem društvenih mreža Facebook-a, Instagram-a tokom cijele godine.

I b. Otvaranje Turističko informativnih biroa

TO Bar je tokom 2018. godine imala otvoren Turistiko informativni biro na Topolici, a u sezoni je radilo 10 biroa: u Sutomoru (2), Čanju, Šušanju, Starom Baru, na autobuskoj stanici u Baru, Dobroj Vodi, Utjehi Virpazaru i Ostrosu. Rad TIB je od izuzetnog značaja za poboljšanje kvaliteta usluge u svim turističkim mjestima barske opštine.

TO Bar u saradnji sa Upravom policije radi elektronsku prijavu boravka turista u turističko informativnim centrima, sa ciljem da se i na taj način poboljša registracija gostiju i naplata boravišne takse. Sa Poštom Crne Gore postoji Ugovor o poslovnoj saradnji u obavljanju poslova platnog prometa (uplata boravišne takse). U prostorijama TIB-a pružaju se brojne informacije turistima o cijenama u hotelima i privatnom smještaju, o kulturno zabavnim i sportskim manifestacijama, atraktivnostima ovog područja, redu vožnje svih prevoznih sredstava i dr.

I b.1. Turističko informativni biro u Virpazaru

U Turističko informativnom birou u Virpazaru koji se nalazi u sklopu Centra za posjetioce, vrši se promocija NP Skadarsko jezero, ali i kompletne turističke ponude barske opštine, i pružaju brojne informacije turistima.

Turisti su se najviše interesovali za privatni smještaj, krstarenje Skadarskim jezerom, zatim za pješačke staze, kako doći do Bird watching platformi itd. Kvalitetno pružanje informacija turistima rezultira i njihovim dužim zadržavanjem u Virpazaru.

Turisti se redovno informišu o aktivnostima kojima mogu upotpuniti svoj odmor. Osim, standardne ponude krstarenja jezerom tradicionalnim brodicima sa mogućnošću degustacije crmničkog Vranca i domaćih proizvoda, pješačenja i posmatranja ptica, tu su rent-a-bike i rent-a-kayak aktivnosti.

I b.2. Turističko informativni biro Topolica

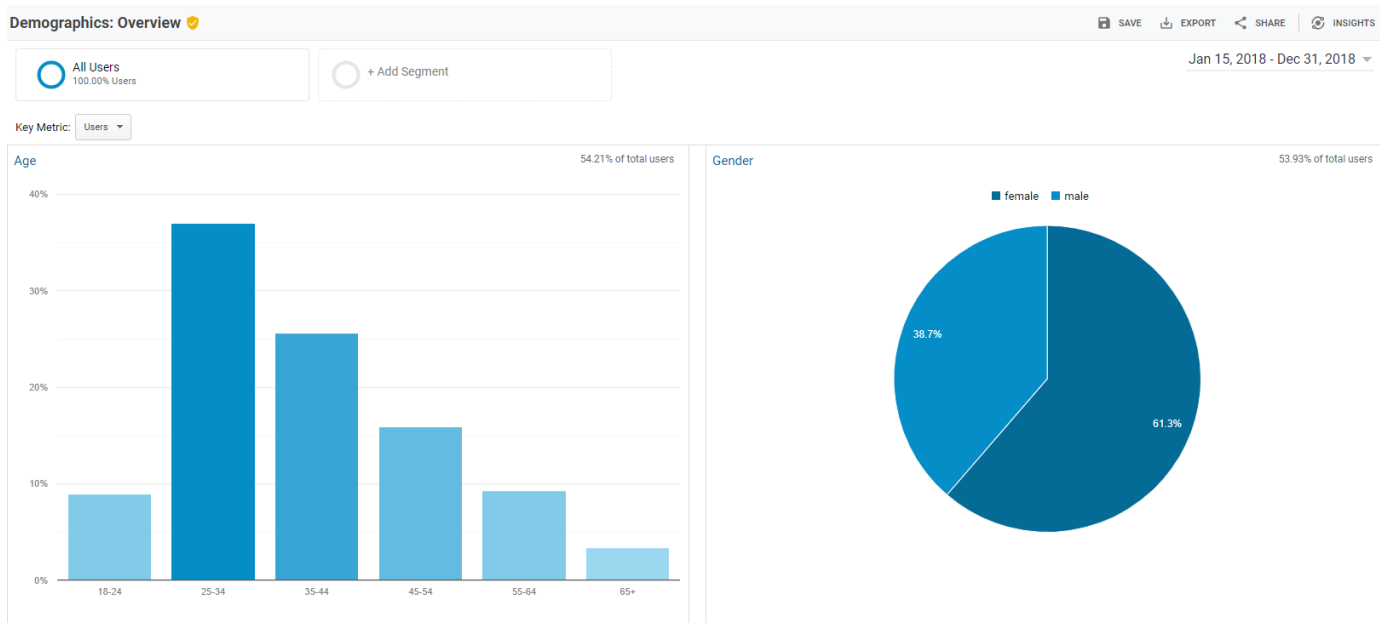
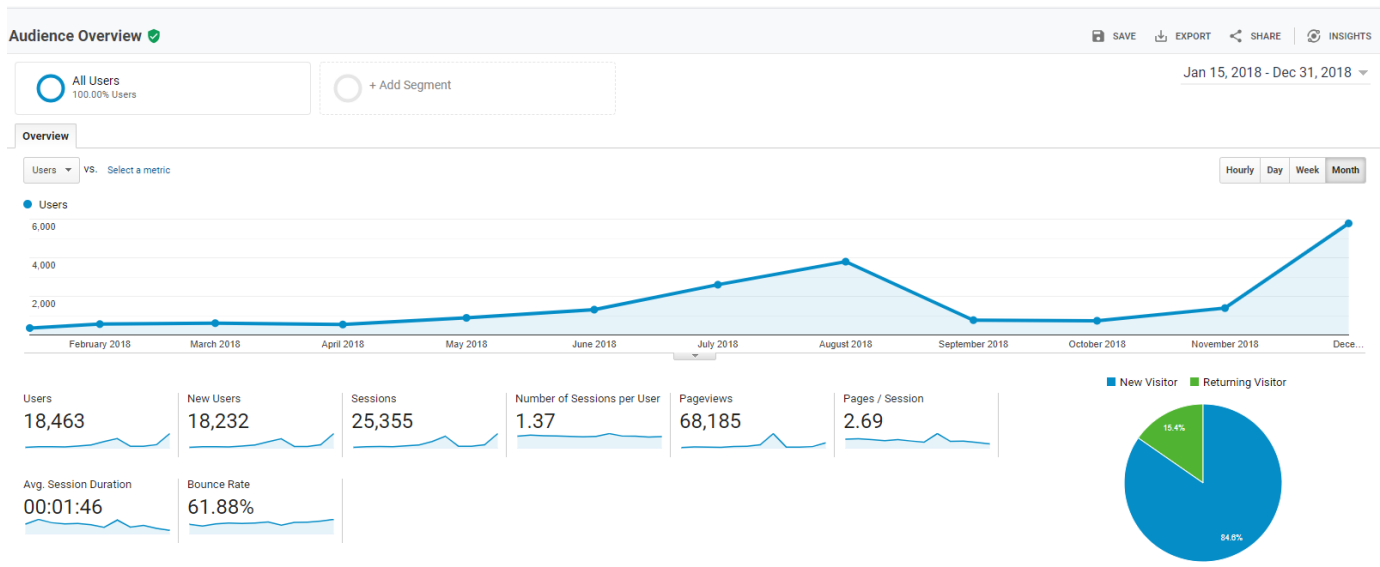

Turističko informativni biro na Topolici radi tokom čitave godine. U TIB-u se mogu dobiti sve informacije koje su potrebne turistima, od kojih su najtraženije informacije o Starom gradu, Staroj maslini, Skadarskom jezeru, privatnom i hotelskom smještaju, restoranima, krstarenju morem i jezerom, o plažama, turističkim agencijama itd. U birou se mogu dobiti informacije i o redu vožnje autobusnog, željezničkog, avionskog i brodskog saobraćaja. Vršimo i elektronsku prijavu boravka i naplatu boravišne takse. Informacije u birou na Topolici najviše traže turisti iz Rusije, Srbije, Ukrajine, Češke, Poljske, Njemačke, Francuske, Slovačke, Švedske, Italije,

Velike Britanije itd. Turisti u birou mogu dobiti i informacije o posmatranju ptica i bavljenju sportskim ribolovom, koje organizuje Nacionalni park „Skadarsko jezero“. Za turiste su interesantne pješačke ture, za koje je pokazano veliko interesovanje od turista iz Slovenije, Francuske, Rusije itd, a organizaciju osim turističkih agencija vrše i Nacionalni park „Skadarsko jezero“. Takođe u birou se mogu dobiti informacije vezane za iznajmljivanje plovila (jahti, glisera i dr.), kao i informacije o agencijama koje se bave ovim segmentom turizma.

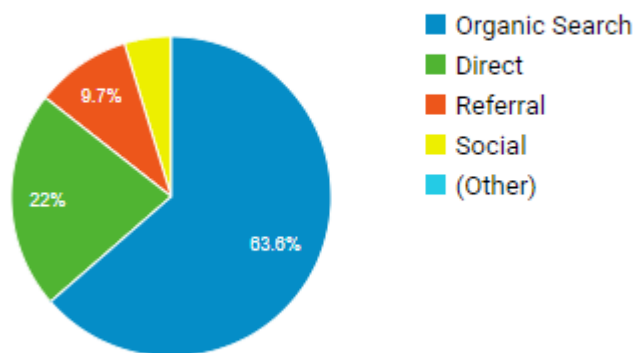
I c. Prezentacija na internet stranici i drugim društvenim mrežama

U periodu od započinjanja vođenja analitičkih podataka (15.01.) do 31.12.2018. godine sajt je posjećen 25355 puta od strane 18463 korisnika. Tom prilikom je pregledano 68185 strana, odnosno, pri svakoj posjeti u prosjeku su pregledane 2.69 stranice. Analitički podaci pokazuju da je prosjek zadržavanja na sajtu 1 minuta i 46 sekundi. Najveći broj posjeta se bilježi u avgustu i decembru, što pokazuje uspješnost akcija „Ljeto sa zvjezdama“ i „Doček Nove godine“.

Demografska struktura posjetilaca sajta pokazuje da najveći broj posjetilaca dolazi iz starosne grupe od 25-34 godine. Takođe je evidentirano da žene čine 61.3% posjetilaca.

Top Channels

Analitički podaci pokazuju da je 63,6% posjetilaca posjetilo sajt nakon pretrage na nekom od pretraživača (google, yahoo, yandex...). Direktnim ukucavanjem adrese visitbar.org sajt je posjetilo 22% posjetilaca. Preko linka na drugim stranicama sajt je posjetilo 9.7% posjetilaca. Preko linka na društvenim mrežama sajt je posjetilo 4.7%. Kada su u pitanju uređaji sa kojih se pristupalo našem websajtu procenti su sljedeći: 35.1% posjetilaca je koristilo mobilne telefone, 32.5% posjetilaca je koristilo PC/notebook, 2.4% posjetioca je koristilo tablet prilikom posjete sajtu.

Sajt zbog svog tehničkog rješenja i dizajna je prilagodljiv svim veličinama ekrana zbog čega se bilježi sve veći broj posjeta sa mobilnih telefona, koji je znatno nadmašio posjete sa PC.

Prezentacija na društvenim mrežama se odvija u kontinuitetu i uz redovno postavljanje sadržaja na najvećim mrežama (facebook, instagram, twitter, vkontakte, youtube).

1 d. Realizacija kampanje u štampanim medijima

Putem štampanih medija (Vijesti, Dan, Pobjeda, Dnevne novine, Večernje novosti, Blic, Putovanja, Prizma, Caffè Montenegro i dr.), sve manifestacije, akcije i ostale brojne aktivnosti TO Bar su u potpunosti praćene.

1 e. Davanje saopštenja, intervjua, TV reklame i dr.

Kontakti sa brojnim medijima - radio i TV stanicama iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije tokom cijele godine, predstavljaju direktan način informisanja potencijalnih turista sa svim pojedinostima o našoj kompletnoj ponudi, raznim TV kućama i radio stanicama u zemlji i okruženju. Brojna nedeljna i dnevna direktna uključjenja u programe radio i TV medija (Radio Bar, Radio Crne Gore, Radio Novi Sad, TV Vijesti, TV CG, TV Prva, TV Budva, TV Novi Sad, TV Banja Luka, RTS, i dr.) su način da se široki krug potencijalnih turista upozna o popunjenosti kapaciteta na našoj rivijeri, cijenama, manifestacijama i dr.

1 f. Promotivni nastupi

Turistička organizacija Bar je u 2018. godini učestvovala na sajmovima turizma i promocijama na kojima je prezentovala turističku ponudu barske opštine i to kroz:

1. Distribuciju kompletnog reklamno propagandnog materijala koji čine: opšti katalog - Dobrodošli u kome su objedinjene informacije o 6 turističkih mjesta (kulturno istorijsko nasleđe, atrakcije, plaže, aktivni odmor, turističke agencije, manifestacije itd.), zatim katalog hotelskog i privatnog smještaja, kao i seoskog turizma. Na sajmovima su takođe podijeljeni dvd slide show i Turistička razglednica Bara, mapa panoramske rute „Između dvije čarobne obale“, poster, bukmarkeri, suvenir i dr.

2. Brojne izjave TV, elektronskim i štampanim medijima.
3. Direktan kontakt sa turoperatorima i turističkim agencijama.
4. Direktan kontakt sa individualnim posjetiocima.

TO Bar je u cilju promocije cjelokupne ponude barske opštine u 2018. nastupila na sajmovima turizma i jednodnevnim promocijama:

Tabela 1. Pregled sajamskih nastupa i jednodnevnih promocija u 2018. godini

Tržište	Sajamske prezentacije	Termin održavanja
Istočna Evropa	HOLIDAY WORLD – Prag	15 - 18. februar
	MITT– Moskva	13 -15. mart
Zapadna Evropa	VAKANTIEBEURS-Utreht	9 – 14. januar
	F.R.E.E. - Minhen	21- 25. februar
	ITB - Berlin	7 - 11. mart
	TOP RESA – Pariz	25 – 28. septembar
Sjeverna Evropa	WTM - London	5 – 7. novembar
	REISELIVSMESSEN - Oslo	12 – 14. januar
	PANORAMA WORLD FESTIVAL -Štokholm	17-19. februar
Srednja Evropa	FERIEN-Beč	11 -14. januar
	TT - Varšava	22- 24. novembar
Region	IFT – Beograd	22 – 25. februar
	ŠUMADIJA SAJAM - Kragujevac	23 – 25. novembar
	SARAJEVSKI FESTIVAL TURIZMA - Sarajevo	24 – 26. novembar
	ROAD SHOW (Beograd, Kragujevac, Čačak, Subotica, Skoplje, Banja Luka i Sarajevo)	25. maj – 8. jun
	Humanitarni bazar - Ljubljana	2. decembar
	Promocija u regionu za novogodišnje praznike (Beograd,Trebinje, Sarajevo, Dubrovnik i Tirana)	decembar

Sajmovi na inostranom tržištu su realizovani u saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore, Lokalnim turističkim organizacijama i turističkom privredom.

1. U saradnji sa NTO CG, nastup je organizovan na sajmovima u: Utrehtu, Beču, Minhenu, Beogradu, Berlinu, Moskvi, Parizu i Londonu.
2. U saradnji sa LTO u: Oslu, Pragu, Štokholmu, Kragujevcu i Sarajevu.
3. Promotivni nastupi u Regionu: TO Bar je u maju 2018. u saradnji sa NTO CG i LTO u okviru promocije u regionu nastupila u: u Beogradu na „Beogradskom manifestu“, Kragujevcu, Čačku, Subotici, Skoplju, Banja Luci i Sarajevu, na Humanitarnom bazaru u Ljubljani i na promocijama ponude za novogodišnje praznike u Beogradu, Trebinju, Sarajevu, Dubrovniku i Tirani.

Na sajmovima i promocijama, brojni predstavnici turoperatora, turističkih agencija i individualci, su bili u prilici da se upoznaju sa kompletnom ponudom barske opštine, prirodnim i brojnim kulturno istorijskim atraktivnostima, kao i smještajnim kapacitetima (hoteli, kampovi, privatni smještaj). Veliko interesovanje vladalo je za područje Skadarskog jezera, izlete, aktivni odmor (biciklizam, planinarenje, pješaćenje itd.) i seoski turizam koji je posljednjih godina u ekspanziji.

I f.1. Utreht – „VAKANTIEBEURS“ od 9. do 14. januara

Turistička organizacija Bar je predstavila turističku ponudu barske opštine na sajmu turizma „Vakantiebeurs“ u Utrehtu – Holandija, koji se održao od 9. do 14. januara 2018. godine. Ovaj sajam predstavlja jedan od najvažnijih sajмова na teritoriji zemalja Beneluksa koji okuplja preko 1 200 izlagača i

100 000 posjetilaca. Pored TO Bar, na štandu NTO CG svoju ponudu su predstavile i LTO Ulcinja, Budve, Podgorice, kao i turistička privreda.

Na sajmu je prezentovan novi reklamano propagadni materijal sa posebnim naglaskom na aktivni odmor: pješačenje, biciklizam, posmatranje ptica, kajakarenje, panoramska ruta „Između dvije čarobne obale“, ponuda hotelskog i privatnog smještaja, kampova i seoskog turizma, kulturna dobra barske opštine itd. Na sajmu je iskazano veliko interesovanje za posjetu barskoj opštini, s obzirom i na charter letove na relaciji Tivat-Amsterdam koji su saobraćali dva puta nedeljno od maja do oktobra.

I f.2. Beč – „FERIEN“ od 11. do 14. januara

Turistička organizacija Bar je na štandu Nacionalne turističke organizacije predstavila turističku ponudu za sezonu 2018. na međunarodnom sajmu turizma „Ferien 2018“ koji se održao od 11. do 14. januara u Beču. Pored TO Bar na štandu su svoju ponudu predstavile i lokalne turističke organizacije Budve, Tivta, Kotora, Ulcinja i Podgorice, zatim Nacionalni Parkovi Crne Gore kao i turistička privreda. Ovaj sajam je izuzetno značajan i ove godine je okupio oko 850 izlagača iz preko 80 različitih zemalja.

Posjetiocima sajma je predstavljena turistička ponuda Bara i Crne Gore, podijeljen je novi opšti katalog u kojem je objedinjena kompletna ponuda barske rivijere kao i katalog smještaja sa cijenama u sezoni i van sezone. Posebno interesovanje je vladalo za posjetu kulturno istorijskih spomenika, NP Skadarsko jezero i aktivni

odmor. Ljubitelji prirode su bili zainteresovani za posjetu i u pred sezoni, od aprila do juna mjeseca posebno za oni koji vole da kampuju ili da odmaraju u smještaju u selima, gdje mogu da uživaju u pješačenju, biciklizmu, krstarenju jezerom, sportskom ribolovu itd.

I f.3. Oslo – „REISELIVSMESSEN“ od 12. do 14. januara

Turističkom organizacijom Bar je predstavila turističku ponudu na sajmu turizma „The Norwegian Travel Fair – Reiselivsmessen Oslo 2018“ od 12. do 14. januara u Oslu – Norveška, zajedno sa i NTO CG i LTO Budve, Herceg Novog, Kotora i Tivta, kao i turističkom privredom.

Norveška i skandinavski regija su vrlo značajno turističko tržište.

Posjetioci štanda su bili najviše zainteresovani za avio konekciju, plaže i mjesta gdje nema gužve, a posebno za seoski turizam i aktivnosti u prirodi, kao su: pješačenje, biciklizam itd.

I f.4. Prag – „HOLIDAY WORLD“ od 15. do 18. februara

Turistička organizacija Bar je nastupila sa LTO Budve, Ulcinja, Kotora i Podgorice, kao i NTO CG, na jednom od najznačajnijih centralnoevropskih međunarodnih sajmova turizma „Holiday World 2018“ koji se održao u Pragu, od 15. do 18. februara 2018. TO Bar je posjetiocyte upoznala sa svojom ponudom koji su najveće interesovanje pokazali prema svim vidovima aktivnog odmora, izletima na Skadarskom jezeru, Starom Baru kao i ostalim atrakcijama grada Bara. Akcenat su stavili na pristupačne cijene u hotelima i privatnom smještaju, a posebno su ih zanimali kampovi.

Drugog dana sajma, 16. februara, održana je press konferencija za češke medije iz oblasti turizma, među kojima su bili: Unesco Media In, Cestovni agentura, Radio Praha, Cot Media, Cyeck Travel Press, New Europe, Kerea, RF HOBBY s.r.o, Barrandov Studio a.s. JK

Press, Dynamic Tour i drugi. Nakon press konferencije na crnogorskom štandu priređena je degustacija crnogorskih proizvoda njegušskog pršuta i sira, crnogorske loze i tradicionalnog crnogorskog vina "Vranac", kompanije "Plantaže 13. jul", a od predstavnika lokalnih turističkih organizacija i turističke privrede u neformalnoj atmosferi dobili su detaljnije informacije o specifičnostima ponude.

I f.5. Štokholm – „PANORAMA WORLD FESTIVAL“ od 17. do 19. februara

TO Bar je svoju ponudu promovisala na sajmu "Panorama world festival" u Štokholmu od 17. do 19. februara 2018. godine, zajedno sa LTO Budve, Tivta, Herceg Novog, Podgorice, kao i turističkom privredom. Za prva dva dana sajam je posjetilo preko 20 000 posjetilaca, koji su pokazali veliko interesovanje za našu opštinu i Crnu Goru uopšte.

Potencijalni švedski turisti pokazali su veliko interesovanje za vinske i gastronomske ture, za prirodne ljepote i seoski turizam, avio dostupnost, cijene aranžmana i izbor smještajnih kapaciteta. Imajući u vidu da je za

skandinavske turiste karakteristično da putuju tokom cijele godine, cilj je ostvariti bolju posjećenost sa ovog tržišta u periodu pred i postsezona.

Da interesovanje za Crnom Gorom sa skandinavskog tržišta raste govore i očekivanja turoperatora i privrede. TUI Nordic je 2018.godine u svoju ponudu uvrstio posebne aranžmane za Crnu Goru.

I f.6. Minhen – „F.R.E.E.“ od 21. do 25. februara

TO Bar je predstavila turističku ponudu barske opštine na specijalizovanom sajmu za aktivni turizam „F.re.e.“ u Minhenu od 21. do 25. februara 2018. godine, na štandu NTO CG, zajedno sa LTO i turističkom privredom. Sajam je okupio 1 300 izlagača iz 70 država i preko 135 000 posjetilaca. Brojne posjetioce našeg štanda smo upoznali sa turističkom ponudom i podijelili raznovrstan reklamni materijal TO Bar.

Njemački turisti su ljubitelji prirode, pa su se najviše interesovali za pješačke ture, biciklizam, sportove na vodi i druge vidove aktivnog odmora, a od smještajnih kapaciteta najviše za kampove. Informisali smo ih i o ponudi na području Skadarskog jezera, kao i o bogatom kulturno istorijskom nasleđu, o vinskim

podrumima, tradicionalnoj kuhinji. Tokom sajma, predstavnici Crne Gore održali su prezentacije aktuelne ponude, a u okviru sajma posebno je promovisana i nova linija nacionalne avio kompanije „Montenegro Airlines“, od početka maja do kraja oktobra na relaciji Minhen - Tivat, dva puta sedmično.

I f.7. Beograd – „IFT“ od 22. do 25. februara

TO Bar je nastupila na 40. Međunarodnom sajmu turizma "IFT", koji se održao od 22. do 25. februara 2018. godine u Beogradu, na zajedničkom štandu NTO CG, lokalnih turističkih organizacija i turističke privrede. Na ovoj tradicionalnoj veoma značajnoj i uspješnoj manifestaciji nastupilo je preko 1 103 izlagača iz 50 zemalja, a bilo je više od 70 000 posjetilaca. Sa TO Bar nastupili su brojni predstavnici turističke privrede iz barske opštine. Hoteli: HTP „Trend Korali“, „Princess“, HTP „Atlas hotels group“, „Sidro“, „Porto Sole“, „Sea Fort“, „Južno more“, „Kalamper“, „Nautilus“, „Adria“, „Montenegro“, „In“, „Lovćen“, predstavnici privatnog smještaja: apartmani „Lara“, vila „Metohija“, vila „Glavanović“, „Lux“, „Filipović“, „Dedić“ i turistička agencija „Riva travel“. TO Bar je na sajmu promovisala nove turističke proizvode, a akcenat je stavila na promociju

panoramske rute "Između dvije čarobne obale" sa 8 vidikovaca dužine 115 km.

Vladalo je veliko interesovanje turističkih agencija i individualaca za cijene u privatnom i hotelskom smještaju, izlete na Skadarskom jezeru, manifestacije, turističke atrakcije, kulturno historijsko nasleđe itd. Većina hotelijera je obnovila ugovore i produžila dosadašnju uspješnu saradnju sa turoperatorima i turističkim agencijama, a neki od njih su sklopili ugovore sa novim agencijama iz Srbije i drugih zemalja učesnica sajma. Posjetioци našeg štanda pored upoznavanja sa ponudom za ovu sezonu, imali su i priliku da degustiraju domaće crmničko vino, lozu, kao i domaću pršutu, sir i masline. Naš štand su posjetili i brojni mediji kojima su date izjave o kompletnoj ponudi na barskoj rivijeri. Ove godine održan je III Turistički forum u organizaciji Odbora za turizam Privredne komore Srbije i Ambasade Crne Gore u Srbiji, na temu „Unaprijeđenje regionalne saradnje kroz korišćenje sredstava razvojne pomoći u turizmu“. Na forumu je aktivno učešće uzela i direktorica Turističke organizacije Bar, Neda Ivanović koja je prisutnim učesnicima foruma predstavila primjere dobre prakse u korišćenju bespovratnih sredstava od IRD, GTZ i IPA fondova.

I f.8. Berlin - „ITB“ od 7. do 11. marta

Turistička organizacija Bar je u saradnji sa NTO CG, LTO Budve, Tivta, Herceg Novog, Kotora, Ulcinja, Podgorice i turističkom privredom, predstavila ponudu barske opštine na najvećoj turističkoj berzi u Evropi „ITB“, koja se održala u Berlinu od 7. do 11. marta 2018. godine.

Na "ITB" je bilo prisutno preko 10 000 izlagača iz 187 zemalja i preko 120 000 posjetilaca. Predstavnicima turističkih agencija i turoperatora, kao i brojnim individualcima pružili smo informacije o turističkoj ponudi naše opštine. Podijeljen je reklamni materijal TO Bar, a najveće interesovanje

je vladalo za - novi katalog Dobrodošli – na dvije čarobne obale, u kome se nalaze podaci o turističkim mjestima barske opštine, kulturi, atrakcijama i legendama, o aktivnom odmoru itd, kao i za katalog smještaja. Njemački turisti, osim uživanja na prelijepim plažama, svoj odmor žele upotpuniti obilaskom kulturno historijskih spomenika. Interesovanje je vladalo i za jedinstvenu ponudu na području Skadarskog jezera, gdje se osim krstarenja, mogu upražnjavati i druge aktivnosti: pješačenje, kajakarenje, biciklizam, posmatranje ptica, a takođe posjetiti vinski podrumi i uživati u vinu i domaćim specijalitetima. Iz barske opštine na sajmu su bili prisutni i hotelijeri: HTP „Trend Korali“ i hotel „Kalamper“, koji su održali brojne sastanke sa partnerima i potpisali ugovore o saradnji. Nastup na "ITB" je od izuzetnog značaja, s obzirom da je njemačko tržište jedno od najvećih emitivnih tržišta sa preko 60 miliona turista godišnje.

I f.9. Moskva – „MITT“ od 13. do 15. marta

Turistička organizacija Bar je nastupila na štandu NTO Crne Gore, na najvećem sajmu turizma u Ruskoj Federaciji, „MITT 2018“ u Moskvi, od 13. do 15. marta 2018. godine, zajedno sa LTO: Budve, Ulcinja, Kotora, Tivta, Herceg Novog i Podgorce, turističkom privredom Crne Gore i Bara. Od hotelijera iz barske opštine na sajmu su svoju ponudu promovisali HTP „Trend Korali“ iz Sutomora, kao i predstavnici privatnog smještaja „Kuće Lekovića“ iz Šušanja. Posjetioци sajma su bili veoma zainteresovani za usluge smještaja, agencijske paket aranžmane, avio povezanost sa Rusijom

tokom ljetnje i zimske sezone. Podijeljen je i novi propagandni materijal koji čine katalog Dobrodošli na dvije čarobne obale preveden na šest jezika, katalog smještaja, a po prvi put na sajmu u Moskvi posjetioци su upoznali sve one koji su zainteresovani za aktivni odmor, sa novim proizvodom - mapom panoramske rute „Između dvije čarobne obale“. Sa preko 1 800 izlagača iz oko 190 zemalja, više od 20 000 posjetilaca

od kojih su 75 % turistički agenti i turoperatori iz Rusije, „MITT” je ključno mjesto za turističke kompanije i destinacije koje žele da se predstave i sklope nove ugovore sa agencijama i turoperatorima na ovom značajnom emitivnom tržištu.

I f.10. Pariz „TOP RESA“ od 25. do 28. septembra

TO Bar već devetu godinu zaredom predstavlja ponudu grada na sajmu turizma „ITFM Top Resa“ u Parizu. Sajam se održao u periodu od 25. do 28. septembra 2018. godine i okupio je oko 1 600 izlagača i više od 32 000 profesionalaca iz oblasti turizma. „ITFM Top Resa“ u Parizu je najveći B2B sajam u Francuskoj i predstavlja odličnu platformu za uspostavljanje novih i održavanje poslovnih kontakata sa tuoperatorima. Nastup na ovom sajmu je od izuzetnog značaja za promociju barske opštine, prije svega imajući u vidu kontinuiran rast broja dolazaka i noćenja sa ovog tržišta kao i njihovu namjeru da osim pasivnog odmora na plaži svoj odmor upotpune i sa posjetom kulturno historijskim dobrima, izletima, pješačenjem i sl. Ove godine sajam su posjetili i predstavnici hotela „Sidro“ iz Bara koji su ostvarili kontakte sa predstavnicima turističke privrede Francuske. Na štandu NTO Crne Gore ponudu su predstavile i lokalne turističke organizacije Budve, Kotora, Tivta, Podgorice, Cetinja, Žabljaka, kao i predstavnici turističke privrede Crne Gore. Na sajmu je prezentovan i novi Michelin vodič na francuskom jeziku o Crnoj Gori u kome se nalaze dva lokaliteta iz barske opštine, Stari Bar i Skadarsko jezero. Oba lokaliteta su ocijenjena sa 3 zvijezdice, što je i najveća ocjena. Dobra avio povezanost sa Francuskom je od velikog značaja. Osim nacionalne avio kompanije „Montenegro Airlines-a“ ka Crnoj Gori saobraća i francuska avio kompanija „Transavia“.

I f. 11. London „WTM“ od 5. do 7. novembra

Turistička ponuda Bara se i ove godine predstavila na jednoj od najznačajnijih berzi turizma „World Travel Market (WTM)”, koja se održala od 5. do 7. novembra 2018. godine u Londonu. Kao i prethodnih godina ponuda grada Bara se prezentovala na štandu NTO CG koji je ove godine inoviran i privukao je značajnu pažnju posjetilaca berze. Na štandu NTO CG svoju ponudu su predstavili i LTO Podgorice, Budve, Tivta i Kotora, kao i turistička privreda.

Na sajmu koji je isključivo poslovnog karaktera je predstavljena kompletna turistička ponuda Bara, kako morska tako i naša jezerska obala koja je posebno interesantna turistima sa područja Velike Britanije, prije svega sa aspekta seoskog turizma. Štand Crne Gore je posjetio i ambasador Crne Gore u Ujedinjenom Kraljevstvu, Borislav Banović sa saradnicima. Zainteresovanoj javnosti je podijeljen promotivni materijal, a date su i korisne informacije o destinaciji. Ova najznačajnija svjetska turistička berza okupila je oko 5 000 izlagača iz preko 180 zemalja svijeta, preko 50 000 profesionalaca iz oblasti turizma i preko 2 000 predstavnika medija. Učešće na ovoj berzi je značajno, kako zbog prezentacije ponude na ovom emitivnom tržištu, tako i zbog činjenice da je ovo jedan od najznačajnijih sajmova turizma, te stoga pruža mogućnost za uspostavljanje saradnje sa ključnim partnerima u turizmu.

Direktor Turističke organizacije Bar, Emil Kukalj je prvog dana sajma bio učesnik panel diskusije „Data for Destination Marketing: Can't see the forest for the trees?“ u organizaciji Međunarodnog udruženja za aviosaobraćaj (IATA). Tokom diskusije je bilo riječi o izazovima savremenih destinacija da privuku pažnju modernih turista u uslovima velike konkurencije na međunarodnom tržištu. Moderator panel diskusije je bio Harsha Krishnan, vođa sektora za turizam i putovanja u IATA-i, a ostali panelisti su bili Juliana Torres Nieto, predstavnik ProColumbia-e (Državna organizacija Kolumbije za promociju investicija, izvoza i turizma) i Nick Brook-Sykes, direktor Marketing Mančestera (Turistička organizacija Mančestera).

I f. 12. Kragujevac od 23. do 25. novembra

Turistička organizacija Bar je predstavila turističku ponudu na 10. jubilarnom Međunarodnom sajmu turizma i seoskog turizma u hali "Šumadija sajam" u Kragujevcu od 23. do 25. novembra 2018. godine.

Posebnu pažnju posjetilaca privukao je novogodišnji program kao i pitanja vezana za manifestacije u toku godine. Organizator nastupa na sajmu je bila Turistička organizacija Budve, a na štandu je ponudu predstavila i TO Herceg Novog. Na sajmu su svoju ponudu predstavljale brojne nacionalne, regionalne i lokalne turističke organizacije iz Srbije, Bosne i Hercegovine i Grčke. Organizovana su stručna predavanja za turističke radnike i izlagače, brojne promocije kao i prateći zabavni program.

Nastup na sajmu u Kragujevcu je bio dobra prilika za promociju novogodišnjeg programa, ali isto tako i za uspostavljenje i održavanje kontakata sa partnerima na ovom tržištu.

I f.13. Sarajevo „SARAJEVSKI FESTIVAL TURIZMA“ od 24. do 26. novembra

Turistička organizacija Bar predstavila je turističku ponudu grada na 40. Međunarodnom sajmu turizma „Sarajevski festival turizma“ u Sarajevu koji se održava u periodu od 24. do 26. oktobra. Organizator nastupa na ovom sajmu je Turistička organizacija Ulcinja, a na štandu Crne Gore su osim TO Bar bili prisutni i predstavnici NTO CG i LTO Budve, Tivta, Herceg Novog, Kotora i Cetinja. Svoju ponudu na sajmu je predstavio i hotel „Kalamper“ iz Bara. Na sajmu je predstavljena kompletna ponuda grada Bara, naša obala kako morska tako i jezerska, a zainteresovanoj

javnosti je podijeljen promotivni materijal.

Program ovogodišnjeg sajma turizma obuhvatio je prezentaciju domaće i međunarodne turističke ponude, kao i afirmaciju prirodnih i gastronomskih potencijala. Štand Crne Gore je privukao značajnu pažnju, a posjetio ga je i ambasador Crne Gore u BiH g. Milan Lakić sa saradnicima.

I f. 14. Nastup na sajmu turizma TT Warsaw 22-24 novembar

Turistička organizacija Bara predstavila je turističku ponudu grada na sajmu turizma „TT Warsaw“ koji se održao od 22. do 24. novembra u Varšavi na štandu Nacionalne turističke organizacije Crne Gore. Ovaj sajam je glavno mjesto okupljanja predstavnika međunarodne i poljske turističke industrije u ovoj zemlji i predstavlja dobru platformu za uspostavljanje kontakata i saradnje. Prvi dan sajma je bio namijenjen isključivo predstavnicima turističke industrije, dok su se drugog i trećeg dana kapije sajma otvorile za sve zainteresovane posjetioce.

Brojni predstavnici turoperatora i turističkih agencija i posjetioci su putem kvalitetnog i raznovrsnog propagandnog materijala upoznati sa aktuelnom ponudom barske opštine, a posebno interesovanje je vladalo za kulturno i istorijsko nasleđe, izlete, aktivni odmor, cijene u hotelskom i privatnom smještaju, manifestacije i dr. Štand Crne Gore posjetio je i Robert Markić, otpravnik poslova u Ambasadi Crne Gore u Varšavi. Na štandu NTO CG svoju ponudu predstavili su i iz LTO Ulcinja, Budve, Cetinja, Kotora, Tivta i Podgorice, kao i predstavnici turističke privrede. Iz barske opštine osim HTP „Trend Korali“ koji svoju ponudu predstavljaju na štandu NTO CG, na sajmu su bili prisutni i predstavnici hotela „Montenegro“, „Ruže Vjetrova“, „Sara“, „Vila Babović“, „IN“, „Pharos“ i apartmani „Vasilisa“. Emitivno tržište Poljske je veoma značajno za Bar, a s obzirom na iskazano interesovanje možemo očekivati pozitivne trendove u narednom periodu.

I f.15. Promocije u Regionu

Beograd – „Beogradski manifest” 25- 27. maj

TO Bar je u okviru regionalne kampanje, po četvrti put zajedno sa NTO Crne Gore i LTO Budve, Tivta, Kotora, Herceg Novog, Ulcinja i Podgorice, kao i turističkom privredom, predstavila turističku ponudu za ljetnju sezonu na “Beogradskom Manifestu” na Kalemegdanu, od 25. do 27. maja 2018. godine. „Beogradski Manifest” je međunarodni festival najboljih manifestacija i destinacija u regionu, veoma interesantno osmišljen, tako da je posjetiocima omogućeno da kroz deset festivalskih zona i na 5 bina uživaju u raznovrsnom programskom sadržaju.

Tokom tri dana trajanja „Manifesta” brojnim posjetiocima je podijeljen reklamni materijal i upoznati su sa novitetima u turističkoj ponudi naše opštine, sa manifestacijama, cijenama u hotelskom i privatnom smještaju i aktivnostima kojima mogu upotpuniti svoj odmor.

Barski maslinari i crmnički vinari su obogatili ponudu barske opštine i na autentičnom izlagačkom prostoru predstavili svoje proizvode posjetiocima koji su uživali u degustaciji crmničkog vina, barskih maslina i maslinovog ulja, kao i proizvoda od ploda masline. Od maslinara svoje proizvode su predstavili: Božo Šaltić, Vebija Abazović, Alija Mujić, a Miloš Klisić je predstavio nekoliko vrsta vrhunskog vina. Predstavnici turističke privrede Crne Gore obezbijedili su nagrade za posjetioce - ljetovanje za dvije osobe, koje su se dodijelile drugog dana „Manifesta”, a iz barske opštine nagradu je obezbijedio hotel „Adria” iz Šušanja.

Događaj su propratili brojni mediji, a v.d. direktorica mr Sanja Mitrović i predstavnik maslinara Božo Šaltić su gostovali na RTS 1, najavili učešće TO Bar i barskih maslinara i vinara na „Manifestu” i pozvali građane da posjete naš štand, degustiraju vino i masline i uživaju u prelijepom autentičnom ambijentu.

Kragujevac 29. maj; Čačak 30. maj; Subotica 31. maj

U okviru regionalne kampanje, TO Bar je 29. maja 2018. godine organizovala jednodnevnu promociju turističke ponude barske opštine u Kragujevcu, gradu sa kojim je Bar pobratimljen. Promociju u Kragujevcu smo realizovali u saradnji sa NTO CG, Ambasdom CG u Srbiji i LTO Budve, Tivta i Herceg Novog, kao i turističkom privredom. Na glavnom gradskom trgu održana je promocija na kojoj je distribuiran reklamno propagandni materijal i pružene su informacije o ponudi za ljetnju sezonu. Za najmlađe Kragujevčane bio je upriličen zabavni program u sklopu koga je nastupila Leontina sa horom “Čarolija”, a animatori i klovn su dijelili balone.

Kao i svih predhodnih godina organizovana je nagradna igra za građane Kragujevca, a ljetovanje 7 dana za dvije osobe obezbijedili su hoteli “Sato” i “Lovćen” iz Sutomora. U restoranu “Panorama” u prisustvu brojnih medija i turističkih agencija, o turističkoj ponudi barske opštine za sezonu 2018. govorila je v.d. direktorica TO Bar Sanja Mitrović koja je predstavila kompletnu ponudu barske opštine sa posebnim akcentom na panoramsku rutu “Između dvije čarobne obale” i istakla je značaj ponude aktivnog odmora u zaleđu barske opštine, kao što

su biciklizam, pješanjenje, krstarenje jezerom, i sl. Među brojnim zvanicama kulturnog i javnog života bila je prisutna direktorica TO Kragujevac sa svojim saradnicima koji više od decenije pomažu organizaciju promocije Bara i Crne Gore u Kragujevcu.

Nakon Kragujevca nastavljena je prezentacija Bara i Crne Gore na glavnom gradskom trgu u Čačku 30. maja i u Subotici 31. maja 2018. godine. Posjetioci su izrazili veliko interesovanje da svoj odmor provedu u barskoj opštini i dožive nova i zanimljiva iskustva.

Skoplje 1. i 2. maj; Banja Luka 6. jun; Sarajevo 8. jun

U okviru regionalne kampanje u regionu, TO Bar je zajedno sa NTO Crne Gore, lokalnim turističkim organizacijama i turističkom privredom, u **Skoplju 1. i 2. juna, Banja Luci 6. juna i Sarajevu 8. juna 2018. godine**, predstavila turističke potencijale barske opštine, kulturu i tradiciju, etno i gastro ponudu za predstojeću turističku sezonu.

U Skoplju je 1. juna organizovana radna večera na kojoj su prisustvovali predstavnici medija, turističkih agencija i tuoperaora sa ovog tržišta. 2. juna, u toku prezentacije koja se održala na trgu u sklopu humanitarnog bazara grada Skoplja, brojnim posjetiocima prezentovana je aktuelna ponuda barske opštine za predstojeću sezonu i podijeljen reklamno propagandni materijal.

U Banja Luci se 6. juna, na glavnom gradskom trgu „Krajina“, tokom prezentacije TO Bar okupio veliki broj posjetilaca, koji su imali priliku da se upoznaju sa novitetima u ponudi za ljetnju turističku sezonu, manifestacijama i drugim aktivnostima koje ih očekuju u Baru, a organizovana je i nagradna igra za posjetioce u kojoj je hotel „Sea Fort“ iz Sutomora dodijelio nagradu - ljetovanje 7 dana za dvije osobe. Promociju su pratili brojni predstavnici medija. Nakon dnevne promocije, uveče je u hotelu „Bosna“, organizovano „Crnogorsko veče“, koje je okupilo predstavnike grada Banja Luke, turističke privrede, medija i brojne druge zvanice, a u cilju razmjene iskustava, kontakata i predstavljanja noviteta u turističkoj

ponudi. Gosti su imali priliku da se upoznaju sa turističkom ponudom putem kratkih promotivnih filmova o Baru i Crnoj Gori, a u nastavku večeri su uživali i u ukusima tradicionalnih proizvoda naše bogate gastro ponude.

Nakon promocije u Banja Luci, turistička ponuda za sezonu 2018. predstavljena je 8. juna u Sarajevu. Prijemu koji je organizovala NTO Crne Gore su prisustvovali predstavnici najpoznatijih elektronskih i štampanih medija sa ovog područja, veliki broj zvanica iz kulturnog i javnog života Sarajeva, kao i predstavnici tamošnjih turističkih agencija koje u svojim katalogima nude aranžmane za Crnu Goru. Promocija je bila prilika da se predstavnici medija iz Bosne u Hercegovine koji su bili u studijskoj posjeti našoj destinaciji u periodu predsezone, upoznaju sa konkretnim paket aranžmanima u hotelskom i privatnom smještaju koji su u ponudi ove sezone. U okviru nagradne igre za posjetioce, hotel „Kalamper“ iz Dobre Vode je dodijelio nagradu – ljetovanje 7 dana za dvije osobe.

Sa ovim promocijama u regionu TO Bar je završila promotivne nastupe za turističku sezonu 2018. Na atraktivnom prostoru, uz vinske i gastronomske degustacije, animacije i zabavni program za najmlađe i muzičke sadržaje, posjetioci su mogli pred ljetnju turističku sezonu da dožive dio atmosfere sa naše destinacije i upoznaju se sa manifestacijama i bogatim turističkim sadržajem kako barske opštine, tako i Crne Gore.

Ljubljana - Humanitarni bazar - 2. decembar

Ambasada Crne Gore u Republici Sloveniji je uz podršku TO Bar i privrede ovog grada, 2. decembra 2018. godine, učestvovala na jednom od najvećih humanitarnih događaja u Sloveniji, 25. međunarodnom dobrotvornom bazaru koji se održao u Hotelu „Union“ u Ljubljani. Ova humanitarna manifestacija se tradicionalno održava u organizaciji Slovenačkog međunarodnog udruženja žena „SILA IWCL“, uoči novogodišnjih praznika, te na najbolji način pokazuje kako je moguće povezati i ujediniti se za dobar i plemeniti cilj. Centralni dio događaja predstavljao je prodajni sajam, praćen bogatim kulturnim programom u kome su učestvovali i mališani iz crnogorske dijaspore obučeni u crnogorskoj nošnji. Na Bazaru je ove godine učestvovalo 36 zemalja čiji su predstavnici na svojim štandovima imali prodajne izložbe nacionalnih i drugih proizvoda široke potrošnje.

Bazar je otvorila Vlasta Nussdorfer, zaštitnik ljudskih prava u Republici Sloveniji. Crna Gora je pohvaljena za izuzetan nastup od strane organizatora bazara, kojeg su, između ostalih, posjetili i Borut Pahor, predsjednik Republike Slovenije i Zoran Janković, gradonačelnik Ljubljane. Kako je čitav događaj sa posebnom pažnjom pratio veliki broj medija, bila je prilika da se uz ovaj, prije svega humanitarni događaj, promovise grad Bar i turistički proizvod ovog grada. Pored promotivnog materijala i suvenira TO Bara, na štandu su se našla vina barskih vinara: Kopitović Žarka, Vukmanović Aleksandra, Đurišić Marka, Ukšanović Toma, Pejanović Iva, Klisić Ilije, Ukšanović Iva i Vukmanović Branka, maslinovo ulje: NVO „Društvo maslinara Bar“, Islamske zajednice Bar, Srednje stručne škole - EX Poljoprivredna, Andrić Muharema, Čantić Saida, Radović Dina, Duraković Ibrahima, Kolar Redžepa, Šaltić Boža, Abazović Vebije, Mujić Dina i Mujić Etema, med pčelara: Radoman Vlada, Mirjačić Spasoja, Vukanović Miodraga, Plantak Marjana i Vujović Maje, kao i suveniri koje su ručno izradili članovi NVU „Klaster turizma i kreativne industrije Bar“: Babić Mira, Jovović Filip, NVO "Oliva art", NVU "Žene Bara velikog srca", "Rabbits Kingdom", Krstić Milena, Bošković Jovana, Glavičić Slavuca, Argal Tatjana, Fatić Olja, "Art line", JZU "Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola", NVU „Maša“ i Knežević Sara. U nagradnoj igri dodijeljeno je pet vaučera za odmor za dvije osobe koje su donirali hoteli iz barske opštine: „Kalamper & Spa“ Dobra Voda, „Vila Babović“ Čanj, „Pelikan“ Virpazar, „Sato“ Sutomore i „Motenegro“ Čanj.

I f. 16. Promocija ponude za novogodišnje praznike i zimsku sezonu u regionu

U organizaciji TO Bar, u Trebinju je 19. decembra 2018. godine, u hotelu „Park“ održana konferencija za medije, na kojoj je predstavljen program dočeka Nove 2019. godine u Baru i drugim gradovima u Crnoj Gori. Na konferenciji su osim Bara svoju ponudu predstavile LTO Budve, Kotora, Tivta, Herceg Novog, Podgorice, kao i predstavnici „Montenegro Stars Hotel Group“, „Lazure Hotel & Marina“ i hotel „Light House“. Brojni predstavnici medija i lokalnih turističkih agencija upoznati su sa novogodišnjim programima i aranžmanima. Na konferenciji su bili prisutni predstavnici „Glasa Trebinja“, „Lokoportala“, „HP Media Group“, „Radio Trebinja“, „Herceg TV“, „Korona radio“, „RTRS“, „Dnevnog Avaza“, „BN TV“, „Alternativne TV“ i dr., kao i turističkih agencija „Herc Travel“ i „Ubla Tours“. Prezentaciji je prisustvovao i direktor Turističke organizacije Trebinja, Marko Radić koji je pružio podršku u organizaciji nastupa. Direktor TO Bar, Emil Kukalj je prisutne upoznao sa kompletnim novogodišnjim programom i pozvao Trebinjce da predstojeće praznike provedu u Baru, a nakon konferencije za medije dodijeljene su i nagrade za novinare u saradnji sa turističkom privredom. Hotel „Adria“ iz Šušanja je za ovu priliku obezbijedila trodnevni aranžman, a akciji su se pridružile i kolege iz drugih gradova. Osim u

Trebinju, novogodišnji program je u saradnji sa NTO Crne Gore i lokalnim turističkim organizacijama Budve, Herceg Novog, Podgorice, Kotora i Tivta predstavljen i u Beogradu, Sarajevu, Dubrovniku i Tirani.

I g. Studijske grupe novinara i turoperatora

U 2018. godini u okviru posjete Crnoj Gori, u saradnji sa NTO CG, TO Bar je ugostila **studijske grupe novinara i turoperatora iz: Kine, Slovenije, Njemačke, Austrije, Poljske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Ukrajine i Crne Gore, kao i blogerku iz Norveške, botaničare iz Danske, delegaciju iz Makedonije itd.**

Turistička organizacija Bar je **1. februara 2018. godine ugostila novinarsku ekipu informativnog portala FOS Media iz Crne Gore**, koja je posjetila Stari Bar i Staru maslinu, kao i tri najznačajnija vjerska objekta: hram Svetog Jovana Vladimira, konkatedrala Svetog Petra Apostola i džamiju Selimiju. FOS Media je nov portal na medijskoj sceni Crne Gore koji funkcioniše 10 mjeseci i predstavlja jedan je od najbrže rastućih medija u zemlji. Razlikuje se u odnosu na ostale portale u Crnoj Gori zbog profesionalne video produkcije. Turistička organizacija Bar je gostima poklonila svoj reklamno propagadni materijal dok je JP „Kulturni centar Bar“ obezbijedio besplatne ulaznice.

Turistička organizacija Bar je **9. marta 2018. godine ugostila studijsku grupu turoperatora iz Kine**, koji su pod okriljem NTO CG boravili u Crnoj Gori u periodu od 8. do 11. marta. Tom prilikom su posjetili Stari Bar i Staru maslinu. Gosti su izrazili veliko interesovanje za kulturno istorijskim nasljeđem našeg grada, kao i za hotelski i privatni smještaj, a posebnu pažnju im je privukla Stara maslina i legende vezane za nju. Na pijaci u Starom Baru su se upoznali sa organskim proizvodima našeg podneblja. TO Bar je poklonila reklamno - propagadni materijal. S obzirom na to da veliki broj Kineza godišnje putuje po svijetu, smatramo da je ova posjeta bila od izuzetnog značaja, kako bi se upoznali sa ljepotama i atrakcijama našeg podneblja i privukli pažnju azijskog tržišta.

Turistička organizacija Bar je **17. aprila 2018. godine ugostila glavnog urednika internetskih novina „eMORJE.com“, Mitju Župančića koji je ujedno i urednik slovenačke nautičke revije „Nautika plus“**, koji je boravio u Crnoj Gori od 16. do 18. aprila 2018. godine. TO Bar je novinaru priredila obilazak najznačajnijih kulturnih dobara: Starog Bara i Stare masline. Naročito ga je očarao Stari grad Bar i njegov netaknuti dio koji čuva istoriju našeg grada. Osim sa turističkom ponudom, upoznat je i sa gastro ponudom našeg podneblja. Imao je susret sa predstavnicima Marine Bar koji su ga upoznali sa istorijom prve marine u Crnoj Gori, osnovane 1985 godine, sa kapacitetima i uslugama koje marina pruža kao i sa budućim razvojnim planovima ove kompanije. Nakon obilaska marine usledio je obilazak kalafatske radionice „Bokovac“ koji su čuvari tradicionalne crnogorske brodogradnje i jedini koji proizvode „ARSENALKU“. Ova posjeta je organizovana u saradnji sa NTO Crne Gore i uz podršku JP „Kulturni centar Bar“.

Turistička organizacija Bar je **24. aprila 2018. godine imala priliku da bude domaćin norveškoj travel blogerki Mette Solberg Fjeldheim**. Upriličena joj je posjeta Starom Baru i Staroj maslini, Virpazaru, organizovano je krstarenje Skadarskim jezerom kao i ručak na izletištu Pješačac. Mette Solberg Fjeldheim je nagrađena za najbolju travel blogerku u Norveškoj za 2017. godinu. Ovo je njen drugi dolazak u

Crnu Goru a razlog za to, kako nam otkriva, leži u tome da je njen prvi članak o Crnoj Gori koji je objavila na svom blogu, bio najčitaniji od svih dotadašnjih.

TO Bar je **2. juna 2018. godine ugostila 30 botaničara iz Danske** koji su došli u Bar, prvenstveno zbog obilaska panoramske rute „Između dvije čarobne obale“, basena Skadarskog jezera, zatim Starog Bara i Stare masline. Ova posjeta botaničara će doprinijeti da na svojevrsan način privuče pažnju posebnog profila turista koji je zainteresovan svojom profesijom za prirodne ljepote barskog kraja, stavljajući akcenat na bogatstvo flore. Osim botaničara i biologa ova zona atraktivna je i ornitolozima i geolozima. Iz Asocijacije botaničara Danske najavljene su ponovne posjete. Značaj posjeta ovog profila ljudi je veliki,

uzimajući u obzir da su visoke platežne moći i dolaze u periodima prije i poslije sezone, te na taj način istu produžavaju. TO Bar je i ovog puta podijelila svoj novi reklamno propagandni materijal.

Turistička organizacija Bar je **20. aprila 2018. godine ugostila studijsku grupu medija iz Bosne i Hercegovine** i to: EURO BLIC, DNEVNI AVAZ, BHT Bosanskohercegovačka radio-teleizija, BHT, Magazin START BIH, bhputovanja.ba, Portal ekskluziva.ba, Portal fokus.ba, Federalna novinska agencija FENA, Novinska agencija SRNA, BN televizija, RTRS Radio-televizija Republike Srpske, Nezavisne, K3, kablovska TV, Dnevni list i Srpska.cafe – portal. Po dolasku u Bar goste je pozdravila v.d. direktor Neda Ivanović i predstavila kompletnu ponudu barske opštine na dvije čarobne obale. U okviru posjete barskoj opštini obišli su najznačajnije kulturno dobro, Stari grad Bar. Nakon toga su posjetili čaršiju i zelenu pijacu gdje su imali prilike da kupe domaće, organske proizvode, autentične proizvode našeg podneblja. Takođe su obišli jedno od najstarijih stabala maslinovog drveta na Mediteranu, Staru

maslinu, staru preko 2 000 godina. Gosti su upoznati sa cijenama u privatnom i hotelskom smještaju, cijenama u ugostiteljskim objektima, cijenama plažnog mobilijara i parkinga. JP „Kulturni centar Bar“ je obezbijedio vodiča i besplatne ulaznice. Mediji iz BiH su boravili u Crnoj Gori od 19. do 22. aprila u organizaciji NTO CG.

Turistička organizacija Bar je **10. juna 2018. godine** u cilju promocije turističke ponude barske opštine, kako morskog, tako i jezerskog dijela, **ugostila emisiju „Žikina šarenica“** koja se uživo emitovala na RTV Pink u prelijepom ambijentu ispred Dvorca kralja Nikole. Dobrodošlicu organizatorima i gledaocima ove izuzetno popularne emisije, poželjeli su prvi gosti, gradonačelnik Bara dr Zoran Srzentić i v.d. direktorica TO Bar mr Sanja Mitrović, ističući da se svake godine turistički proizvod barske opštine obogaćuje novim kvalitetnim sadržajima kako bi se

zadovoljili različiti ukusi turista, koji će za svoj odmor izabrati Bar. Zatim su se u emisiji kolažnog tipa predstavili ostali gosti, koji su prezentovali grad Bar iz sfere svoje djelatnosti. Na platou ispred Dvorca smjenjivali su se muzički izvođači različitih žanrova, kulturno umjetička društva, predstavnici: SO Bar, javnih preduzeća („Kulturni centar Bar“, „Sportski centar Bar“, Komunalne djelatnosti Bar“, Nacionalni park „Skadarsko jezero“), festivala „Barski ljetopis“, kulture, novinarstva, sporta, turističke agencije, umjetnosti, plesa, baleta, izviđača, planinara, mjesnih zajednica, zatim brojne NVO-vinari, maslinari, pčelari, suveniri, humanitarci, a za gastronomske sladokusce NVO „Žene Bara velikog srca“ pripremile su „šareni sto“ – na kome su predstavile specijalitete barske kuhinje iz različitih područja barke opštine. U emisiji su gostovali i predstavnici iz „13. jul Plantaže“ i NTO Crne Gore. Emisija je upotpunjena reportažama sa terena i dokumentarnim priložima. Autor i voditelj emisije Žika Nikolić sa svojom ekipom, raznovrstan program, pozitivna atmosfera, bili su garant dobre zabave i kvalitetnog predstavljanja naše opštine kao atraktivne turističke destinacije. Gostovanje u emisiji „Žikina šarenica“ je bilo od izuzetnog

značaja za Bar, uoči glavne turističke sezone, kako bi se upoznao široki auditorijum sa bogatim kulturno - istorijskim nasljeđem, prirodnim ljepotama, atrakcijama, tradicionalnom kuhinjom i gostoprimstvom.

Turistička organizacija Bar je **18. juna 2018. godine ugostila novinarku Jovanu Džnić, sa televizijskom ekipom RTS,** koji rade priloge za emisiju „Šarenica“ i organizovala im posjetu najljepšim predjelima i znamenitostima koje posjeduje opština Bar, kako bi na najvjerniji način prikazali njenu jedinstvenu ponudu. TV ekipa je imala priliku da uživa u čarima Skadarskog jezera kroz najpopularniju aktivnost koja se organizuje u Virpazaru - krstarenje tradicionalnim drvenim čamcem i snimi najljepše krajolike ove po svemu jedinstvene turističke ponude. Nakon toga uslijedio je ručak u lokalnom restoranu, gdje su okom kamere

zabilježeni riblji specijaliteti pripremljeni na tradicionalan način uz degustaciju vina lokalnih proizvođača. TO Bar je organizovala i posjetu vinskom podrumu u selu Godinje, gdje je bilo riječi o istoriji sela, proizvodnji vina i tradiciji uzgoja vinove loze, a sve je uveličano degustacijom vina autohtone sorte crmnički vranac. Gosti su uz pratnju vodiča posjetili Stari Bar i Staru maslinu. NP „Skadarsko jezero“ i JP „Kulturni centar Bar“, obezbijedili su besplatne ulaznice za goste.

Emisija „Šarenica“, osim kadrovima prirodnih ljepota i kulturno - istorijskog nasleđa, upotpunjena je i izjavama koje su za emisiju dali: predsjednik Udruženja ribolovaca Crmnice - Klisić Slobodan, predstavnik DOO „Golden frog“ - Ivana Marković, proizvođač vina „Garnet“ - Miško Leković, turistički vodič - Ivana Dabanović, kao i predsjednik NVO „Društvo maslinara Bar“ - Ćazim Alković.

Turistička organizacija Bar je u saradnji sa Opštinom Bar **25. juna 2018. godine ugostila delegaciju Makedonije** na čelu sa gradonačelnikom grada Resen, g-dinom Živkom Gošarevskim. Imajući u vidu da se Resen nalazi u oblasti Gornja Prespa, gdje je i Prespansko jezero koje predstavlja zaštićeni park prirode, goste je najviše interesovao razvoj turizma u NP Skadarsko jezero. TO Bar je organizovala posjetu Centru za posjetioce na Vranjini gdje je goste dočekaao direktor NP „Skadarsko jezero“, gospodin Nenad Ivanović koji je tom prilikom prezentovao organizacionu strukturu i funkcionisanje Nacionalnih parkova u Crnoj

Gori. Nakon posjete Vranjini usledila je posjeta Centru za posjetioce u Virpazaru, koji je u vlasništvu TO Bar i Nacionalnog parka Skadarsko jezero. U centru je predstavljena kompletna ponuda barske opštine sa akcentom na aktivnosti koje se mogu upražnjavati na jezeru počev od aktivnog odmora: krstarenja, pješačenja, kajakarenja, posmatranja ptica, kao i ponude seoskog smještaja, vjerskog i manifestacionog turizma. Nakon toga je usledio radni ručak gdje su gosti bili u prilici da se upoznaju sa tradicionalnom kuhinjom i degustiraju vina lokalnih proizvođača.

Turistička organizacija Bar je **5. jula bila domaćin ekipi RTV Budva** povodom snimanja emisije „Mediterraneo“, koja je prepoznata po temama iz oblasti turizma. Tema emisije je bila promocija ruralnog turizma, konkretno regije Crmnica kao i tradicionalnih djelatnosti kojima se bavi lokalno stanovništvo. Ekipu koja realizuje emisiju „Mediterraneo“ ugostila je porodica Radoman iz Virpazara koja se bavi pčelarstvom i proizvodnjom pčelinjih proizvoda. Kamera je uspjela da zabilježi način proizvodnje meda, uslijedila je i degustacija na tradicionalan način, uz svježe pripremljene priganice. Nakon toga, TO Bar je omogućila

snimanje pripreme tradicionalnog jela u konobi „Badanj“ u Virpazaru kao i intervju sa gospodinom Slobodanom Klisićem, predsjednikom Udruženja ribara Crmnice. Eco resort & Winery Cermeniza takođe je bila domaćin ovoj televizijskoj ekipi, i gospodin Marko Đurišić je ispričao u svojoj vinariji o proizvodnji vina, tradiciji uzgajanja vinove loze kao i popularizaciji vinskog turizma u ovoj regiji. Eco resort & Winery

Cermeniza je jedan od najluksuznijih kompleksa privatnog smještaja u zaseoku Zabes u Crmnici, te je voditeljka bila u prilici da intervjuiše posjetioce koji tu borave i na licu mjesta dobije komentar o njihovom cjelokupnom utisku o ovom području kao i smjernice za unapređenje ovog kraja u turističkom smislu.

U Virpazaru je takođe obavljen intervju sa Milicom Dabanović, predstavnicom privatnog preduzeća „Boat Milica“ koja svakodnevno organizuje krstarenje Skadarskim jezerom za mnogobrojne turiste. Televizijska ekipa je obavila snimanje i unutar Centra za posjetioce u Virpazaru.

TO Bar, u saradnji sa NTO CG je **9. jula 2018. godine učestvovala u organizaciji snimanja emisije Travel show „Heads & Tails“ (Орел и Репка) koju realizuje TV ekipa iz Ukrajine.** Zanimljivo je da se ovaj televizijski šou emituje u Ukrajini, Rusiji, Poljskoj, Bjelorusiji i Kazahstanu i ima preko 2 miliona gledalaca na nedjeljnom nivou, a preko YouTube kanala ukupno 200 miliona. Koncept emisije je takav da glavni akteri emisije na osnovu bacanja novčića odlučuju ko će u istoj destinaciji provesti vrijeme sa ukupnim budžetom od 100 dolara, a ko će od njih dvoje imati na raspolaganju “zlatnu karticu” sa neograničenim budžetom. Promotivni spot ove emisije je dostupan na sledećem linku <https://youtu.be/MVXWjZMNQPo>. U cilju promocije naše opštine Turistička organizacija Bar je obezbijedila čunove za snimanje scene sa ribolovcem na Skadarskom jezeru, kao i prostor za prženje ribe u konobi “Badanj” u Virpazaru. NP “Skadarsko jezero” je obezbijedio besplatne ulaznice. Snimanje ovakvih emisija, koje imaju veoma veliku gledanost i koje su zabavnog karaktera, doprinose promociji turističke ponude, kako na lokalnom tako i na nacionalnom nivou.

TO Bar je zajedno sa Opštinom Bar, **23. jula 2018. godine bila domaćin delegaciji iz Kine** koja je boravila u našoj opštini. Povod njihove posjete je inteziviranje saradnje dvije opštine, obzirom da su potpisali sporazum o saradnji između dvije opštine 2015. godine.

TO Bar je organizovala za delegaciju dvočasovni izlet po Skadarskom jezeru gdje su imali priliku da se upoznaju sa ljepotama ovog kraja kao i da vide koje se aktivnosti sve nude u turističko-informativnom birou u Virpazaru. Nakon krstarenja jezerom uslijedila je posjeta vinskom podrumu Kopitović, gdje je upriličena degustacija vina sa ručkom u njihovoj konobi.

Ovom prilikom, TO Bar je kao i uvijek podijelila svojim gostima reklamno propagandni materijal.

TO Bar je učestvovala u organizaciji dijela boravka za urednika turističkog vodiča „**Bradt Travel Guide**“ iz Velike Britanije koji je u Baru boravio u periodu od 6. do 13. septembra. Tokom posjete u Baru posjetio je Stari Bar, Staru maslinu, NP Skadarsko jezero. Bradt travel guide je jedan od najpoznatijih svjetskih vodiča, osnovan je prije 40 godina i u svojoj ponudi ima preko 200 naslova o putovanjima. Osim u štampanoj verziji Bradt travel guide posjeduje i websajt gdje se takođe nalaze informacije o destinacijama, ali isto tako i savjeti za sigurno i udobno putovanje.

U sklopu studijske posjete Crnoj Gori (od 9. do 13. septembra 2018.), koju je organizovala NTO CG, barsku opštinu je posjetila **delegacija novinara iz Austrije i Njemačke**, i to: Die Presse Österreich Gartzmedia Deutschland, Kleine Zeitung Österreich, Miss, Reisereporter.de, Reise und Lokales, Rhein-Zeitung Deutschland, Radioreise Deutschland, Abendzeitung, Straubinger Tagblatt/Landshuter Zeitung Deutschland. Mediji su tokom ove studijske posjete

obišli: Stari Bar, Staru maslinu i Skadarsko jezero. Medijima iz Austrije i Njemačke predstavljene su kulturno-istorijske znamenitosti u Starom Baru: akvadukt, sat kula, tvrđava, zidine Starog grada,

ostaci brojnih crkava iz različitih epoha, kao i amam. Osim brojnih kulturno-istorijskih spomenika, gosti su bili u prilici da se upoznaju i sa gastronomskom ponudom ovog područja, pa im je u restoranu „Buta“ predstavljen proces pripreme baklave. Pored Starog Bara, obišli su i Staru maslinu na Mirovici. Tokom posjete u Virpazaru, obišli su Centar za posjetioce gdje su im predstavljena prirodna i kulturna bogatstva Skadarskog jezera, kao i mogućnosti upražnjavanja aktivnog odmora u Nacionalnom parku, s akcentom na pješačke, biciklističke i vinske staze. Upriličeno je i krstarenje Skadarskim jezerom, koje je na goste ostavio poseban utisak. JP „Kulturni centar Bar“ je obezbijedio besplatne ulaznice, dok se Turistička organizacija Bar pobrinula za kompletnu organizaciju posjete na teritoriji barske opštine.

Turistička organizacija Bar je **10. oktobra 2018. godine ugostila studijsku grupu novinara iz Poljske**. Posjetu Crnoj Gori je organizovala Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, a delegaciju novinara su činili predstavnici sledećih medija: Wp, Onet, Gazeta, National Geographic Traveler, Interia, Travelcompass, Magazyn Podroze i Wiadomosci Turystyczne. U pratnji vodiča, imali su prilike da se upoznaju sa kulturno - istorijskim znamenitostima u Starom Baru. Pored Starog grada, obišli su Staru maslinu na Mirovici. Medijima je predstavljena i gastronomska ponuda ovog područja. JP „Kulturni centar Bar“ je za potrebe ove posjete obezbijedio besplatne ulaznice, dok im je Turistička organizacija Bar poklonila propagandni materijal.

TO Bar je **15. oktobra 2018. godine, bila domaćin predstavnicima značajnih turoperatora iz Njemačke i Austrije**, sa kojima je u hotelu „Kalamper Hotel&Spa“, u Dobroj Vodi održan sastanak sa predstavnicima turističke privrede Crne Gore. Ovaj susret je realizovan u okviru studijske posjete njemačkih turoperatora Crnoj Gori, a na poziv NTO Crne Gore. Oko 40 predstavnika domaće turističke privrede, uglavnom hotelijera, razgovarali su sa predstavnicima turoperatora u cilju uspostavljanja eventualne saradnje. U posjeti su bili prisutni predstavnici renomiranih turoperatora iz Austrije (Biblische Reisen, FTI Group, AFT Travel Managment) i Njemačke (Alltours, TUI ReiseCenter, DERPART, SKR Reisen GmbH). Goste su u uvodnom izlaganju pozdravili direktorica NTO Crne Gore, Željka Radak Kukavičić i direktor TO Bar Emil Kukulj. Izrazili su zadovoljstvo na velikom interesovanju turističke privrede i nadu da će se tokom ovog sastanka ostvariti saradnja koja će u budućem periodu rezultirati povećanjem turističkog prometa iz Njemačke i Austrije. Održana je i prezentacija o Crnoj Gori na njemačkom jeziku, a nakon toga i radni dio sastanka gdje su predstavnici hotelijera i agencija imali priliku da u razgovoru sa turoperatorima predstave svoju ponudu i mogućnosti za saradnju. Sastanku su prisustvovali brojni predstavnici turističke privrede Crne Gore, među kojima su iz Bara osim „Kalamper Hotel&Spa“, bili prisutni i predstavnici hotela „Princess“, „Pharos“ i „Sato“. Organizacija ovakvih susreta se pokazala kao dobar model za uspostavljanje poslovne saradnje, pa će i u narednom periodu biti organizovani tokom studijskih posjeta.

TO Bar je **31. oktobra 2018. godine ugostila grupu turoperatora iz Kine**, koja je u organizaciji NTO Crne Gore boravila u našoj zemlji u periodu od 28. oktobra do 1. novembra 2018. godine. Grupu su činili predstavnici sledećih turoperatora: JSBC International Tour Service, CITIC Travel Shanghai Co, Shenzhen comfort travel service co, Clubmay travel service, Deluxe Mice Tour & Luxury Travel, Beijing Longway International Service Co, Shanghai Jinjiang Travel Holding Co, Beijing WANDA Global Tour Travel Service CO, Shanghai Wanda

International Tourism Service Co i Beijing Grand Vision Travel Service Corp. Tokom posjete barskoj opštini obišli su najznačajnije kulturno dobro, Stari Bar, kao i Staru maslinu. Prilikom posjete predstavljena im je i gastronomska ponuda našeg podneblja, u organizaciji restorana „Stara Čaršija“. JP „Kulturni centar Bar“ je za potrebe ove posjete obezbijedio besplatne ulaznice, dok im je TO Bar poklonila propagandni materijal.

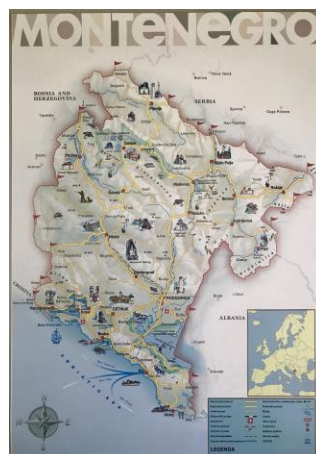
Turistička organizacija Bar je **12. novembra 2018. godine bila domaćin blogeru iz Kine gospodinu Chen Chengu**, u okviru njegove posjete Crnoj Gori. U sklopu posjete je obišao Virpazar, krstario Skadarskim jezerom, a posjetio je i vinariju „Mašanović“. Predstavljena im je i gastronomska ponuda ovog područja. Gospodin Cheng je veoma popularan na kineskoj online platformi Wechat, a ujedno je i osnivač firme koja se bavi produkcijom video materijala u svrsi turizma i avijacije. Posjetu Crnoj Gori je organizovala NTO Crne Gore. TO Bar im je poklonila reklamno propagandni materijal.

II IZRADA PROPAGANDNOG MATERIJALA

II a. Bukmarkeri- sa 6 motiva iz barske opštine

II b. Plan grada-(sa svim ulicama, parkinzima, zgradama i značajnim objektima, kao i Stari grad Bar i Stara maslina) i karta Crne Gore.

II c. Izrada mape – Panoramska ruta „Između dvije čarobne obale“- na crnogorskom i engleskom, ruskom i francuskom, kao i na njemačkom i italijanskom jeziku, na kojoj su navedeni svi vidikovci i kulturna dobra u opštini Bar i mapirani vinogradi, maslinjaci, šume kestena, kao i staze orhideja, endema i ljekovitog bilja.

II d. Izrada kataloga Dobrodošli na dvije čarobne obale – Turistička organizacija Bar je prateći interesovanja i potrebe turista odštampala katalog Dobrodošli na dvije čarobne obale – koji je štampan u 3 jezičke varijante i to: crnogorsko-engleski, rusko-francuski i njemačko-italijanski. U katalogu je predstavljena objedinjena turistička ponuda barske opštine, atrakcije, legende, kao i ponuda aktivnog odmora.

II e. Izrada kataloga smještaja - katalog smještaja sadrži podatke na crnogorskom i engleskom jeziku o hotelskom i privatnom smještaju, kampovima i seoskom turizmu sa cijenama.

II f. Fotomonografija Bara – na dvije čarobne obale, urađena je na crnogorskom i engleskom jeziku i sastoji se iz sedam poglavlja: Crna Gora, na dvije čarobne obale, svjedoci vijekova, grad koji se mijenja, od obale do obale, ukusi Mediterana i ljudi i običaji, a u njoj su prikazane sve ljepote obje obale: Jadranskog mora i Skadarskog jezera.

II g. Izrada stonih kalendara za 2019.

III IZRADA SUVENIRA, VIDEO MATERIJALA I ATRAKCIJA

III a. Turistička razglednica Bara i DVD slide-show su urađeni sa tekstom na crnogorskom i engleskom jeziku.

III b. Izrada fotodokumentacije

Za potrebe pravljenja novog reklamno propagandnog materijala, izrađeni su novi slajdovi i dopunjena postojeća fotodokumentacija.

III c. U 2018. godine izrađeni su u promotivne svrhe razni **suveniri** sa logom TO Bar, (kišobrani, torbe i lopte za plažu, šeširi, jastuci za putovanje i dr.).

IV ORGANIZOVANJE MANIFESTACIJA

IV a. Akcija "ZA JOŠ LJEPŠI GRAD"

Turistička organizacija Bar je po XVIII put organizovala tradicionalnu akciju "Za još ljepši grad", koja je trajala u periodu od **01.06. do 01.08.2018.** godine. Pravo učešća su imala sva fizička i pravna lica na području barske opštine.

Prijavilo se 65 kandidata, od čega 36 pravnih i 29 fizičkih lica. Stručni žiri akcije "Za još ljepši grad" u sastavu: Damir Mašović, predsjednik – dipl. ing. pejzažne arhitekture, Ljiljana Dragutinović, član - dipl. ing. arhitekture i Anto Baković, član – fotograf, kao i Milka Petrović, predstavnik TO Bar, obišli su sve kandidate koji su se prijavili za izbor najljepše terase, balkona,

vrta, bašte, parka i dr. Na terenu je napravljena foto dokumentacija i na osnovu urvrđenih kriterijuma žiri je dodijelio nagrade. U konkurenciji su bile kako bašte i balkoni u užem gradskom jezgru, tako i one van grada u više prirodnom okruženju. Svi kandidati su uložili puno truda, kreativnosti i ljubavi kako bi njihove bašte bile mjesta za uživanje i relaksaciju, a takođe doprinijele boljem imidžu grada.

Nagrade za fizička lica su: I nagrada 300 €, II nagrada 200 €, III nagrada 100 €, a pravna lica su dobila specijalno urađene nagrade.

Osim stručnih ocjena žirija, građani su glasali od 5. – 10.08.2018. godine, putem sajta Turističke organizacije Bar www.bar.travel i po svom ukusu odabrali najljepši vrt ili baštu u kategoriji fizičkih i pravnih lica.

Završno veče akcije „Za još ljepši grad“, kada je upriličena dodjela nagrada učesnicima, održalo se 28. avgusta 2018. godine u bašti hotela „Sidro“, a u muzičkom dijelu nastupio je poznati barski muzičar Nemanja Bogićević.

Stručni žiri akcije "Za još ljepši grad" je vršio izbor na osnovu sledećih kriterijuma:

1. Usklađenost vrta, objekta i okoline
2. Raznovrsnost i raspored biljaka u vrtu
3. Vrtno - arhitektonski elementi
4. Kvalitet održavanja.

NAGRADE ZA PRAVNA LICA

U kategoriji PRAVNIH LICA prijavilo se 36 učesnika, koji uređenjem zelenih površina doprinose uređenju našeg grada. Nagrade u kategoriji PRAVNIH LICA uručila je članica žirija - Ljiljana Dragutinović - dipl. ing. arhitekture Sve nagrade je dizajnirao i uradio Ivo Gojnić.

Stručni žiri je u kategoriji PRAVNIH LICA dodijelio POHVALU:

➤ Konoba „Bedem“ - iz Starog Bara - za dugogodišnje učešće i vizuelni doprinos ambijentalnoj cjelini pješačke zone Starog Bara

Nagrada u kategoriji PRAVNIH LICA, na osnovu ocjena posjetilaca sajta TO Bar www.bar.travel pripala je: - Restoranu „Knjaževa Bašta” – iz Bara

Nagrade u kategoriji PRAVNIH LICA-za uređene zelene površine do 1000m²:

- I nagrada - Hotel „Adria“ - iz Šušanja
- II nagrada - Hotel „Lovćen“ – iz Sutomora
- III nagrada - Hotel „R“ - sa Utjehe

Nagrade u kategoriji PRAVNIH LICA - za uređene zelene površine preko 1000m²:

- I nagrada - Hotel Resort „Ruža Vjetrova“ - iz Dobre Vode

- II nagrada - Hotel „Sidro“ – iz Bara
- III nagrada - „Luka Bar“ AD - iz Bara
- Nagrade u kategoriji PRAVNIH LICA - Za lijepo uređen prostor ugostiteljskog objekta:
- I nagrada – Restoran „Knjaževa Bašta“ – iz Bara
- II nagrada – Restoran „Pristan“ – iz Sutomora
- III nagrada – Poslastičarnica - konoba „Helena“ – iz Bara

NAGRADE ZA FIZIČKA LICA

U kategoriji FIZIČKIH LICA prijavilo se 29 učesnika, čije bašte svojom ljepotom doprinose boljem imidžu grada.

Nagrade u kategoriji FIZIČKIH LICA uručio je predsjednik žirija – Damir Mašović - dipl.ing. pejzažne arhitekture

Stručni žiri je u kategoriji FIZIČKIH LICA dodijelio SPECIJALNU NAGRADU:

➤ Tanja Jovović - iz Bara - za dugogodišnje učešće i kontinuirani kvalitet održavanja bilja i POHVALE:

➤ Milo Đeđinović – iz Sutomora – za raznovrsnost zelenila i kvalitet održavanja

➤ Nermin Ibrahimović – sa Rene - za lijepo kreiran intimni kutak

➤ Tatjana Matović – iz Sutomora - za visok kvalitet bilja i aranžman na betonu

Nagrada u kategoriji FIZIČKIH LICA, na osnovu ocjena posjetilaca sajta TO Bar www.bar.travel pripala je: Tanji Jovović - iz Bara

Nagrade u kategoriji FIZIČKIH LICA za NAJLJEPŠI VRT do 500m²:

- I nagrada - Olga Masoničić – iz Polja 300 €
- II nagrada - Miroljub Janjić – iz Čanja 200 €
- III nagrada - Zorica Kostić – iz Sutomora 100 €

Nagrade u kategoriji FIZIČKIH LICA za NAJLJEPŠI VRT preko 500 m²:

- I nagrada - Milo Peroč – iz Polja 300 €
- II nagrada - Đoko i Svetlana Stanković – iz Marovića 200 €
- III nagrada - Branko Stanić – sa Utjehe 100 €

Nagrade u kategoriji FIZIČKIH LICA za NAJLJEPŠI VRT u vangradskom području:

- I nagrada - Milivoje Dabović – iz Kruševice (Virpazar) 300 €
- II nagrada - Hajrija Petović – iz Kunja (Utjeha) 200 €
- III nagrada - Dražen Kaljević – iz Boljevića (Virpazar) 100 €

Nagrade u kategoriji FIZIČKIH LICA za NAJLJEPŠE STEPENIŠTE:

- I nagrada - Almira Žudešević – iz Kunja (Utjeha) 300 €
- II nagrada - Ljiljana Maksimović – iz Bara 200 €
- III nagrada - Adlija Krčiković – iz Starog Bara 100 €

Nagrade u kategoriji FIZIČKIH LICA za NAJLJEPŠI BALKON:

- I nagrada – Snežana Turković - iz Bara 300 €
- II nagrada - Semija Rašketić – iz Mrkojevića(Dobra Voda) 200 €

Medijski sponzor akcije „Za još ljepši grad“ - Radio BAR

Restoran „Knjaževa bašta”

Hotel Resort "Ruža vjetrova"

Hotel „Adria“

Milo Peroč

Olga Masoničić

Milivoje Dabo

Almira Žudelović

Snežana Turković

Tanja Jovović

IV b. Manifestacija – „LJETO SA ZVIJEZDAMA“

BAR
LJETO
SA ZVIJE
ZDAMA
2018
 06. jul - 24. avgust
 Šetalište kralja Nikole od 22"
 ULAZ SLOBODAN

- 06.07.** Party bus
Parampaščad,
Bad Copy,
KERBER
- 13.07.** Hor Antivari musica,
sopran Aleksandra Vojvodić Jovović,
dirigent Miro Kruščić,
VIVA VOX
- 20.07.** Andrea Demirović i Akademia
INDIRA FORZA /Ex frontmenka Colonia/
- 27.07.** **ROK OPERA**, Novosadski Big Band,
hor i orkestar opere SNP-a
- 03.08.** Padrino band
ACO PEJOVIĆ
- 10.08.** Grupa Grimm
NEVERNE BEBE
- 17.08.** Dino Beharović i bend
ADIL
- 24.08.** Rock grupa Akademia
LEXINGTON BAND

TO Bar je već 12. put uspješno organizovala manifestaciju „Ljeto sa zvijezdama“, tokom jula i avgusta, petkom na Šetalištu kralja Nikole u Baru. Održano je 8 koncerata, (prvi u saradnji sa NVO „Sinteza“ iz Nikšića, četvrti sa „Barskim ljetopisom“), na kojima su poznati izvođači i grupe, iz Crne Gore i regiona, svojim nastupima oduševili brojnu publiku. Raznovrstan program, različiti muzički žanrovi, dobra atmosfera su rezultirali velikom posjećenošću i zadovoljstvom publike. To je najposjećenija i najprpeoznatljivija manifestacija u barskoj opštini, koja upotpunjuje njenu turističku ponudu. Svi koncerti su bili izuzetno medijski praćeni.

Prvi koncert je održan 6. jula u saradnji sa NVO "Sinteza" iz Nikšića u okviru njihive manifestacije „Party bus“, a nastupili su bendovi: „Parampašcad“, „Bad Copy“ i „Kerber“, koji su naišli na izuzetno dobar doček kod brojne publike.

13. jula je održan drugi koncert, kada su nastupili hor „Antivari musica“, sopran Aleksandra Vojvodić Jovović i dirigent Miro Kruščić iz Bara, koji su svojim izuzetnim nastupom oduševili publiku, a zatim akapela hor „Viva Vox“ iz Beograda su maestralno izveli obrade rok, pop i etno hitova, kao i numere filmske muzike.

20. jula su gostovali Andrea Demirović i rok grupa „Akademia“ iz Bara, a pravi spektakl je priredila Indira Forza iz Zagreba - ex frontmenka grupe Colonia.

27. jula u saradnji sa "Barskim ljetopisom", realizovan je muzički spektakl Rok opera, u prvoj zajedničkoj saradnji novosadskog "Big Band" i Orkestra opere Srpskog narodnog pozorišta. U spoju muzičkih žanrova roka, džeza i opere, na ekskluzivnom koncertnom programu zastupljeni su bili antologijski muzički hitovi pop i rok grupa čija su imena uvrštena u enciklopedije svetske i domaće muzičke scene 20. vijeka.

3. avgusta, grupa “Padrino band” iz Bara i Aco Pejović Iz Beograda su priredili nezaboravno veče za brojne građane i turiste koji su uživali u hitovima. Predstavnici vinara iz dva NVO udruženja vinara i vinogradara iz Virpazara - „Crmnički vranac“ i „Crmnice i Paštrovića“, maslinara iz NVO „Društvo maslinara Bar“, pčelara iz udruženja „Matica“ iz Virpazara i „Pčela“ iz Bara, i suvenira iz barske opštine, su na 45 štandova predstavili svoje proizvode i upotpunili manifestaciju, a posjetioци su mogli da degustiraju i kupe crmničko vino, masline, maslinovo ulje, med i suvenire.

10. avgusta su gotik metal grupa “Grimm” iz Bara i rok grupa “Neverne bebe” iz Beograda svojim interpretacijama oduševili publiku, koja je uživala u dobrom zvuku.

17. avgusta, prvo je nastupio Dino Beharović i bend iz Bara, a zatim izvođač Adil iz Beograda, koji su svojim fenomenalnim nastupom naišli na izuzetan prijem kod publike.

24. avgusta je održan poslednji koncert u okviru manifestacije „Ljeto sa zvijezdama“, na kome su naši sugrađani iz benda "Akademia" rok zvukom zagrijali atmosferu, dok je „Lexington band“ iz Beograda uz poznate stihove pune emocija podigao publiku na noge.

IV d. „FOTO FEST BAR 2018“

TO Bar je u saradnji sa NVU “FLUX” čiji su članovi nastavnici i saradnici FLU Cetinje sa kojim je TO Bar i ranije uspješno saradivao na raznim projektima, organizovao drugo izdanje „Foto Fest - Bar 2018“. Kao i u prethodnom izdanju „Foto Fest“ je bio organizovan kao fotografska radionica sa učešćem profesionalaca i studenata umjetničkih fakulteta, sa ciljem da se na jednoj strani unaprijede nastavne aktivnosti FLU Cetinje i umjetničko promotivne aktivnosti NVU“ FLUKS“", a na drugoj strani formira fotografska arhiva na određene teme, koja bi bila stavljena na raspolaganje TO Bar, za potrebe promocije barskog turističkog proizvoda.

„Foto Fest“ je bio usmjeren na dvije specifične teme koje su posredno povezane sa turističkim proizvodom i imaju značajnu ulogu u izgradnji turističkog proizvoda Bara. Prva su masline i sve što se za njih vezuje, a druga su kesteni. Istraživanje ovih tema je podrazumijevalo praćenje i fotografsko dokumentovanje različitih aktivnosti: berba maslina i njihova prerada, kao i motiva koji indirektno grade narativno maslinarskoj tradiciji Bara, ili tradicija vezanih za masline, manifestacije „Maslinijada“ itd. Analogno ovom konceptu je bila obrađena i priča o kestenu u okolini Ostrosa, uključujući i samu manifestaciju „Koštanijada“.

Tokom „Foto Fest-a“ izrađena je fotografska arhiva na navedene teme i predata na korišćenje TO Bar. U okviru promotivnog dijela aktivnosti organizovana je izložba u javnom prostoru, postavljanjem panela sa izborom fotografskog materijala na Šetalištu kralja Nikole u Baru u trajanju od kraja decembra 2018. do sredine februara 2019. godine.

IV e. Saradnja sa NVO i sa institucijama koje organizuju manifestacije i akcije

TO Bar je uzela značajno učešće prilikom organizacije brojnih manifestacija, a posebno u njihovoj promociji. TO Bar je u saradnji sa MZ Šušanj i Opštinom Bar organizovala manifestaciju „Šušanjska noć“, 14. avgusta, a u saradnji sa MZ Spič, NVO „Novo i ljepše Sutomore“ i Opštinom Bar, organizovala manifestaciju „Spičansko veče“, u Sutomoru 31. avgusta. U saradnji sa MZ Ostros i Opštinom Bar TO Bar je učestvovala je u organizaciji „Krajinske koštanijade“, koja se održala 10. novembra u Ostrosu.

U saradnji sa Opštinom Bar, NVO „Maslinijada, NVO „Društvo maslinara Bar“, održana je 17. i 18. novembra „Maslinijada“ u Starom Baru. TO Bar je u saradnji sa Opštinom Bar učestvovala u organizaciji proslave Dana Bara, 24. novembra. TO Bar je u saradnji sa NTO CG dala doprinos tradicionalnoj kulturno - zabavnoj manifestaciji „Korzo fest“, koju je organizovala lokalna uprava i Turistička organizacija grada Zrenjanina, od 20. jula do 11. avgusta 2018. godine, svakog vikenda u Zrenjaninu. Na “Foto kvizu” koji je bio novina, prva nagrada za učesnike je bilo ljetovanje za dvije osobe (7 dana na bazi polupansiona), koju je obezbijedio hotel „Montenegro“ iz Čanja. TO Bar je podržala nagradnu igru „Ljetujte u Crnoj Gori“ koju je u julu 2018. godine organizovao dnevni list Pobjeda u saradnji sa NTO CG i LTO sa primorja i sjevera, na način što su iz barske opštine hoteli: „Sidro“, R“, Adria“ i „Galeb“, obezbijedili nagrade (ljetovanje 7 dana za dvije osobe). Nagradna igra za čitaoce Pobjede se organizovala u cilju promocije turističke ponude na domaćem tržištu. Podržavanjem organizacije manifestacija, doprinosi se promociji barske opštine, a samim tim animiraju turisti da posjete Bar.

IV e. Akcija „NAJLJEPŠI NOVOGODIŠNJI IZLOG“

TO Bar, već sedmu godinu zaredom realizuje akciju „Najljepši novogodišnji ilog“, koja iz godine u godinu privlači sve veću pažnju naših sugrađana i vlasnika poslovnih objekata, koji uređuju svoje izloge kako bi doprinijeli prazničnom raspoloženju u našem gradu. 28. decembra 2018. godine u restoranu „Knjaževa bašta“ dodjeljene nagrade za „Najljepši novogodišnji izlog 2018“.

Kriterijumi pri izboru najljepšeg novogodišnjeg izloga bili su: kreativnost, originalnost ideje, primijenjeni kolorit, božićni i novogodišnji doživljaj, upotreba tradicionalnih i novih dekorativnih elemenata. Akcija je trajala u periodu od 17. do 27. decembra 2018 godine.

Komisija u sastavu Vesna Ljujić – predsjednica i članovi Mladen Stojović i Radomir Petrić u kategoriji najljepši izlog dodijelila je sledeće nagrade:

Prva nagrada
butik veša MISS PIRU INTIMA

Druga nagrada
butik CARISSIMA

Treća nagrada
butik ŠARM

Takođe, komisija je dodijelila i tri specijalne nagrade:

- EMPORIO JUNIOR za cjelogodišnji doprinos ukrašavanju grada
- PRETTY WOMAN - za najljepšu novogodišnju jelku u izlogu
- ENGJEL - za kontinuirani doprinos akciji

EMPORIO JUNIOR

PRETTY WOMAN

ENGJEL

Ovom prilikom su pohvaljeni i sljedeći poslovni prostori koji su svojim ukrašavanjem takođe dali doprinos prazničnom raspoloženju: Baltez, Ego, Uno, Čarolija, Petar Pan, Party Time i Pinokio.

IV e. „NOVOGODIŠNJI HEPENING – BAR 2019“

TO Bar je u saradnji sa Opštinom Bar organizovala manifestaciju „NOVOGODIŠNJI HEPENING – BAR 2019“ koji se održao od 30.12.2018. do 01.01.2019. godine, na trgu Vladimira i Kosare. U programu su učestvovali izvođači različitih muzičkih žanrova iz Bara, Crne Gore i zemalja okruženja. Pored muzičkog dijela, na trgu je od 27.12.2018. do 03.01.2019. godine organizovan i novogodišnji bazar sa preko 40 štandova, na kojima su posjetioci mogli da degustiraju i kupe barske specijalitete (vino, lozu, masline itd). Po prvi put u okviru dočeka Nove godine mališani su imali priliku da 30. decembra u podne uživaju u dječijoj novogodišnjoj predstavi „Začarani Deda Mraz“.

Istog dana sa početkom u 21 h goste je zabavljao Dino Beharović i D' bend, a nakon toga je nastupila regionalna zvijezda Aco Pejović.

Program 31. decembra počeo je u 12 h, kada se ljubiteljima klasične muzike predstavio hor „Antivari Musica“ sa gostom sopranom Aleksandrom Vojvodić Jovović i dirigentom Mirom Kruščićem. U 21 h je nastupio bend „Akademia“ iz Bara, a goste u Novu 2019. godinu je uveo poznati crnogorski izvođač Sergej Četković. Goste su 1. januara zabavljale grupe „Perper“ i „Plavi orkestar“. Brojna publika je bila oduševljena sa izvanrednim nastupima izvođača i uživala u dobrom ritmu i prelijepom ambijentu. Imajući u vidu trendove Turistička organizacija Bar je odlučila da ove godine sugrađanima i turistima ponudi popularnu zimsku atrakciju, klizalište. Bar je tako po prvi put dobio klizalište od sintetičkog leda koje je bilo otvoreno na trgu Vladimira i Kosare od 22.12.2019. godine do 22.01.2019. godine. Korišćenje klizališta i klizaljki je bilo potpuno besplatno.

V PRAĆENJE TURISTIČKOG PROMETA I ISTRAŽIVANJE TRŽIŠTA

V a. Praćenje turističkog prometa

TO Bar vrši svake godine praćenje i analizu turističkog prometa na području opštine Bar.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, Crnu Goru je u **2018.** godini posjetilo ukupno **2 204 856** turista ili **10,25 %** više nego u **2017.** godini, a ostvarili su ukupno **12 930 334** noćenja ili **8,18 %** više u odnosu na **2017.** godinu.

U ukupnom CG prometu **2018.** godini, barska opština učestvuje sa **8,68 %** po broju turista, a sa **14 %** po broju noćenja.

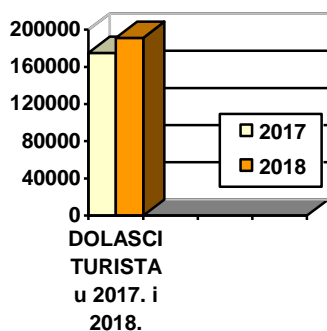
Tabela 2. Turistički promet u opštini Bar u 2018. godini

	Broj turista	Indeks		Broj noćenja	Indeks
Domaći	11 413	105,41	Domaći	47 284	109,54
Strani	179 839	109,48	Strani	1 762 734	108,12
Ukupno	191 252	109,23	Ukupno	1 810 018	108,15

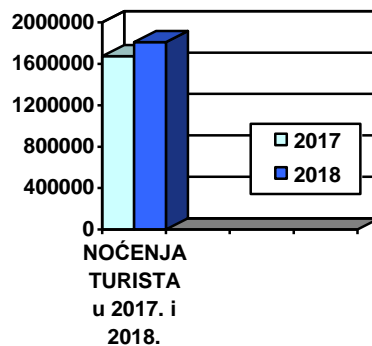
Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u barskoj opštini je u **2018. godini** ostvareno **191 252 dolazaka turista**, što je **9,23 %** više nego u 2017. godini, koji su ostvarili **1 810 018 noćenja**, što je **8,15 %** više nego u 2017. godini.

Domaćih turista bilo **11 413**, što je **5,41 %** više nego u **2017.**, a ostvarili su **47 284** noćenja, što je **9,54 %** više nego u **2017.** Stranih turista je bilo **179 839**, što je **9,48 %** više nego u **2017.**, a ostvarili su **1 762 734** noćenja ili **8,12 %** više nego u 2017.

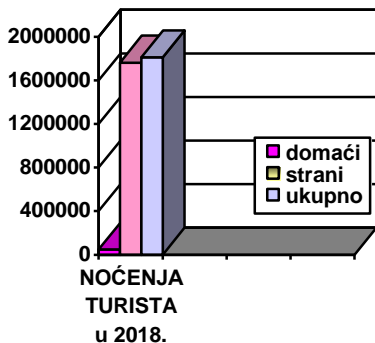
Grafikon 1. Dolasci turista u 2017. i 2018.

Grafikon 2: Noćenja turista u 2017. i 2018.

Grafikon 3. Dolasci turista u 2018.

Grafikon 4: Noćenja turista u 2018.

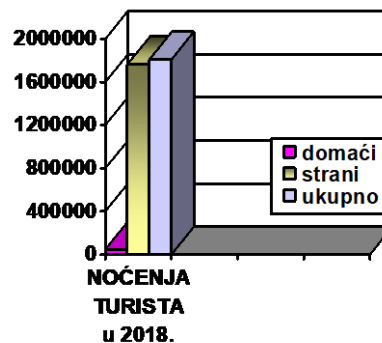

Tabela 3. Dolasci i noćenja turista po zemljama pripadnosti - ukupno za Bar u 2018.

R.br.	Zemlja pripadnosti gostiju	Dolasci 2018	Index 18/17	Noćenja 2018	Index 18/17
1.	Bar	191252	109,23	1810018	108,15
2.	Crna Gora	10828	101,29	43169	101,31
3.	Inostranstvo	164274	92,07	1630468	109,58
4.	Evropa	159433	91,37	1607856	109,49
5.	Albanija	1329	125,73	17501	177,48
6.	Austrija	1234	111,07	7317	110,88
7.	Belgija	890	126,24	4730	144,47
8.	Bjelorusija	1687	82,74	20158	106,22
9.	Bosna i Hercegovina	20776	87,05	130830	101,300
10.	Bugarska	1023	93,77	5344	116,38
11.	Češka	4924	91,83	35960	88,52
12.	Danska	232	128,89	1592	130,60
13.	Estonija	127	95,49	1166	119,22
14.	Finska	248	179,71	1315	155,62
15.	Francuska	4958	282,67	32154	401,77
16.	Grčka	245	30,43	828	57,74
17.	Holandija	760	117,83	3880	123,10
18.	Hrvatska	1732	98,30	9702	92,59
19.	Irska	67	104,69	963	140,17
20.	Island	18	46,15	117	83,57
21.	Italija	918	91,16	3575	86,42
22.	Kipar	9	20,93	36	44,44
23.	Kosovo	2143	99,67	33892	138,82
24.	Letonija	179	123,45	2703	125,72
25.	Litvanija	364	100,28	2921	113,30
26.	Luksemburg	123	91,79	911	94,11
27.	Mađarska	3625	151,61	20554	150,41
28.	Malta	20	181,82	58	96,67
29.	Makedonija	2517	93,08	22069	104,20
30.	Norveška	291	107,38	2311	139,81
31.	Njemačka	3489	110,62	29456	122,41
32.	Poljska	9725	122,25	62585	131,24
33.	Portugalija	111	56,92	382	28,28

34.	Rumunija	2307	146,66	16055	166,77
35.	Rusija	29681	79,10	566470	110,03
36.	Slovačka	2888	121,60	19838	120,96
37.	Slovenija	2164	116,53	14512	114,47
38.	Srbija	48000	86,14	435601	100,45
39.	Španja	380	76,61	2040	98,89
40.	Švajcarska uključujući Lihtenštajn	929	114,83	5184	97,32
41.	Švedska	1235	136,92	9796	109,14
42.	Turska	1832	39,86	3503	56,86
43.	Ukrajina	4698	86,28	69758	108,15
44.	Ujedinjeno Kraljevstvo	831	78,47	5824	98,06
45.	Ostale evropske zemlje	724	84,88	4265	100,07
46.	Afrika	66	85,71	299	95,53
47.	Južna Afrika	8	80,00	57	146,15
48.	Ostale afričke zemlje	58	86,57	242	88,32
49.	Sjeverna Amerika	1088	97,40	9122	109,57
50.	Kanada	178	78,76	2144	138,06
51.	SAD	877	100,11	6677	99,29
52.	Ostale zemlje Sjeverne Amerike	33	220,00	301	640,43
53.	Južna i Srednja Amerika	144	84,21	739	89,47
54.	Argentina	32	188,24	63	143,18
55.	Brazil	18	40,00	52	63,41
56.	Čile	16	228,57	20	105,26
57.	Ostale zemlje Juž. i Sred. Amerike	78	76,47	604	88,69
58.	Azija	3292	138,79	11091	128,05
59.	Azerbejdžan	10	20,83	73	12,48
60.	Indija	11	100,00	31	50,00
61.	Izrael	863	116,62	2916	238,82
62.	Japan	21	63,64	54	30,86
63.	Kina (uključujući Hong Kong)	930	192,55	1840	177,26
64.	Koreja, Republika (Južna Koreja)	501	481,73	710	169,86
65.	Ostale azijske zemlje	956	100,31	5467	103,15
66.	Australija sa Okeanijom	251	123,65	1361	104,77
67.	Australija	170	94,97	1189	103,57
68.	Novi Zeland	7	35,00	9	6,25
69.	Ostale zemlje Okeanije	74	1850,00	163	2328,57

Iz tabele se može vidjeti da je u barskoj opštini u 2018. boravilo najviše stranih turista iz: Srbije 48 000, zatim iz Rusije 29 681, Bosne i Hercegovine 20 776, Poljske 9 725, Francuske 4 958, Češke 4 924, Ukrajine 4 698, Mađarske 3 625, Njemačke 3 489 itd. Najviše noćenja ostvarili su strani turisti iz: Rusije 566 470, Srbije 435 601, Bosne i Hercegovine 130 830, Ukrajine 69 758, Poljske 62 285, Češke 35 960, Kosova 33 892, Francuske 32 154, Njemačke 29 456 itd.

Pored zvaničnih statističkih podataka Zavoda za statistiku-MONSTAT, TO Bar svakog petka prikuplja podatke o broju registrovanih turista koji borave u Baru u hotelima, odmaralištima i privatnom smještaju na taj dan, zatim vrši njihovu obradu i dostavlja podatke Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore, Opštini Bar i medijima, što je redovna aktivnost koja se sprovodi po istom principu u svim gradovima Crne Gore. Takođe u tu aktivnost spada i prikupljanje podataka na godišnjem nivou i razne analize za potrebe TO Bar, NTO CG, Ministarstva održivog razvoja i turizma i SO Bar.

V b. Anketa turista

Turistička organizacija Bar već 16. put radi Anketu turista na području opštine Bar. Anketa se radi po metodi slučajnog uzorka, što znači da anketari, potpuno slučajno, na plažama, u gradu, u hotelima ili na drugim mjestima gdje rade Anketu dolaze do anketiranog gosta. Na ovaj način se dolazi do informacija o ponudi, tražnji i ostalim karakteristikama turističke sezone. Anketa se radi na sedam osnovnih lokaliteta na području opštine: Čanj, Sutomore, Šušanj, Topolica, Dobra Voda, Utjeha i Virpazar. U 2018. godini Anketa je obuhvatila 3 000 anketnih listića. Na osnovu ankete koja je sprovedena pozitivni komentari su se uglavnom odnosili na: dobar - sadržajan noćni provod, povoljne cijene usluga, ljubaznost domaćina, raznovrsnost izleta, dobru gastro ponudu itd. Od primjedbi se mogu izdvojiti: preglasna muzika, velike gužve u saobraćaju, pretrpanost plažnog mobilijara, nedostatak parking prostora, nedostatak kanti za otpatke, veliki broj dilera, nedostatak stručnog kadra u ugostiteljskim objektima itd. Primjedbe su takvog karaktera da se mogu u značajnoj mjeri umanjivati i otklanjati. Lijepo je čuti da turisti prepoznaju kvalitet, bilo da se isti odnosi na usluge, smještaj, plaže, na osoblje u turističkim objektima, na organizaciju izleta, bezbjednost kupaca ili rad turističkih organizacija. Anketa opravdava svoju svrhu i namjenu.

Tabela 4. UKUPNA PROSJEČNA OCJENA ZA 7 LOKALITETA I OPŠTINU ZA 2018. god.
(ocjene su od 1 do 5)

Vrsta pitanja	Čanj	Sutomore	Šušanj	Topolica	Dobra Voda	Utjeha	Virpazar	Ukupno Opština
Kvalitet smještaja	3,21	3,02	3,33	2,43	2,97	3,12	2,43	2,93
Kvalitet osoblja	3,10	3,23	3,55	2,46	3,07	3,27	3,16	3,12
Kvalitet hrane	2,87	2,98	2,68	2,33	3,12	2,77	2,50	2,75
Kvalitet usluge	3,94	3,70	3,87	3,74	3,88	4,14	4,59	3,98
Rad trgovina/asortiman	3,06	3,03	3,23	2,94	3,17	3,16	3,18	3,11
Čistoća mjesta	3,23	3,30	3,28	3,64	3,36	3,51	3,62	3,42
Uređenost plaža	3,10	3,07	2,77	3,07	3,12	3,23	3,18	3,07
Kulturno zabavni program	2,85	3,17	3,14	3,34	3,19	2,95	3,20	3,12
Organizacija izleta	3,10	3,07	3,30	3,09	2,90	2,86	4,01	3,19
Rad turističkih agencija	2,37	2,39	2,25	2,47	2,53	2,49	3,33	2,55
Organizacija saobraćaja	1,89	2,14	2,11	2,17	2,12	2,13	2,35	2,13
Radno vrijeme ugost. i dr. objekata	3,67	3,44	3,50	3,39	3,49	3,54	3,54	3,51
Bezbjednost kupaca	2,86	3,51	3,34	2,99	3,66	3,53	3,21	3,30
UKUPNA PROSJEČNA OCJENA	3,02	3,09	3,10	2,93	3,12	3,13	3,25	3,09

VI INICIJATIVA, KOORDINACIJA I EDUKACIJA

VI a. Saradnja sa Opštinom Bar

Izuzetno dobra saradnja sa Opštinom Bar podrazumijeva i obostrano pružanje brojnih informacija, kao i podataka neophodnih za realizaciju brojnih aktivnosti.

VI b. Koordinaciono tijelo

Tokom 2018. godine su održavane sjednice Koordinacionog tijela za pripremu i praćenje turističke sezone u Baru na kojima se doprinijelo rešavanju brojnih problema na području barske opštine.

VI c. Saradnja sa Ministarstvom turizma, NTO i LTO

U 2018. godini su održani brojni sastanci na kojima smo postizali dogovore oko zajedničkih nastupa na sajmovima, davali predloge i sugestije za prevazilaženje problema, itd.

VI d. Saradnja sa Upravom policije - Granična ispostava Bar i Poštom Bar

TO Bar je u 2018. godini u saradnji sa Upravom policije - Graničnom ispostavom u Baru, radila **elektronsku prijavu boravka** turista u 11 turističko informativnih biroa, sa ciljem da se i na taj način poboljša registracija gostiju i naplata boravišne takse, a sa Poštom Crne Gore, TO Bar ima potpisan Ugovor o poslovnoj saradnji u obavljanju poslova platnog prometa (uplata boravišne takse).

VI e. Saradnja sa JP "Radio Bar"

Redovna komunikacija i zajedničke akcije doprinijele su boljoj promociji turističke ponude barske opštine.

VI f. Saradnja sa JP „Morsko dobro“

Saradnja se ogleda prvenstveno u rješavanju brojnih problema koje turisti dostavljaju TO Bar, posebno kada je u pitanju uređenost plaža.

VII g. Saradnja sa svim opštinskim javnim preduzećima, Lučkom kapetanijom, Elektodistribucijom Bar, Poštom Bar, MUP-om, svim opštinskim i republičkim inspekcijama je bila izuzetno dobra i doprinijela je rješavanju brojnih problema koji su se javljali, posebno u turističkoj sezoni.

VI h. Turistička organizacija Bar je svoju arhivu fotografija ustupala mnogim firmama na korišćenje u okviru njihovih djelatnosti, a sve u cilju bolje promocije.

VI i. Turistička organizacija Bar je reklamni materijal davala brojnim institucijama, organizacijama, sportskim i kulturno umjetničkim društvima koji su u zemlji i inostranstvu osim svojim aktivnostima prezentovali turističku ponudu barske opštine.

VI j. Radni sastanci sa predstavnicima turističke privrede

Turistička organizacija Bar je 12. septembra 2018. godine, u hotelu „Princess“ organizovala radni sastanak sa turističkom privredom Bara. Sastanak je organizovan u cilju njihovog upoznavanja sa rezultatima ankete turista za 2018. godinu i sa planiranim aktivnostima na promociji destinacije. Sastanku su prisustvovali predsjednik Opštine Bar Dušan Raičević, direktor TO Bar, Emil Kukulj, predstavnici hotela, turističkih agencija i restorana. Tokom sastanka predstavnici turističke privrede iznijeli su svoje predloge za unapređenje saradnje privatnog sektora sa

TO Bar i lokalnom samoupravom kao i da se budući sastanci održavaju u proširenom sastavu. Takođe, iznijeti su brojni problemi sa kojima se susreću tokom ljetnje turističke sezone, a koji se odnose na: komunalni red u turističkim mjestima, napajanje električnom energijom, saobraćajnim gužvama, sivom ekonomijom u turizmu, poklapanjem turističke i građevinske sezone i dr.

Drugi sastanak sa turističkom privredom održan je 1. novembra 2018. godine, u hotelu „Franca“. Sastanku su prisustvovali predsjednik Opštine Bar, Dušan Raičević, direktor Turističke organizacije Bar, Emil Kukulj, potpredsjednik Opštine Bar, Radomir Novaković i v.d. sekretara Sekretarijata za ekonomiju i finansije Sanja Mitrović.

Ovom prilikom predsjednik Raičević je sve privredne subjekte i preduzetnike pozvao na saradnju kako bi zajednički i na najbolji način odgovorili na izazove sa kojima se susreću tokom poslovanja.

Najavljeno je i formiranje novog Sekretarijata za privredu, čiji će zadatak biti uspostavljanje i održavanje direktne komunikacije sa privredom, naglasivši da je unapređenje i razvoj privrede od velikog značaja za ukupan razvoj našeg grada u budućnosti.

Direktor TO Bar Emil Kukalj dao je osvrt na proteklu turističku sezonu i najavio aktivnosti koje se planiraju realizovati tokom 2019.godine, među kojima je izrada strateškog okvira razvoja turizma Bara, intenzivniju promociju putem digitalnog marketinga i društvenih mreža, organizaciju studijskih putovanja novinara i turoperatora, izradu promotivnog materijala, organizaciju manifestacija, kao i drugih važnih aktivnosti za unapređenje ukupne turističke ponude Bara. Tokom diskusije od strane privrednika su iznijeti određeni problemi sa kojima su se susretali tokom ljetnje turističke sezone kao što je nelojalna konkurencija, neredovno snabdijevanje električnom energijom u jednom dijelu Opštine, problem vodosnabdijevanja, saobraćajne gužve, dileri soba, nedostatak vodiča i dr. Takođe je iskazana i potreba za daljom edukacijom kadrova iz oblasti turizma. Potpredsjednik Opštine Bar Radomir Novaković je kazao da će predstavnici lokalne samouprave biti podrška turističkoj privredi, te da mora postojati dvosmjerna komunikacija i razumijevanje i da će rezultati sigurno biti vidljivi u narednom periodu.

Na kraju, predsjednik Raičević je konstatovao da je pozitivno to što su problemi evidentirani i da je zadatak lokalne uprave da ih u saradnji sa turističkom privredom efikasno rješava. Jedan od zaključaka sa održanog sastanka je da je potrebno intenzivirati saradnju sa inspeksijskim organima u cilju kvalitetne pripreme za ljetnju turističku sezonu.

VI k. Edukativna radionica „Od instagrama do digitalnih tehnologija – tips&tricks“

U hotelu „Kalamper Hotel&Spa“ je 7. decembra 2018. godine održana edukativna radionica za turističke poslenike grada Bara na temu „Od instagrama do digitalnih tehnologija – tips&tricks“, a u organizaciji Turističke organizacije Bar. Predavač na ovoj radionici je bio gospodin Dino Oreški, jedan od pokretača digitalnog marketinga u Hrvatskoj sa dugogodišnjim iskustvom u ovoj oblasti. Prisutni na radionici su se upoznali sa širokim spektrom aktivnosti digitalnog marketinga, kao i sa primjerima dobre prakse vodećih hotelsko-turističkih kuća i njihovih profila na društvenim mrežama (Instagram, Facebook,

Youtube). Predstavljen je i „put“ gosta od prve posjete nekom turističkom web sajtu, način na koji poredi cijene i kvalitet, sama kupovina kao i kasnije recenzije nakon putovanja. Osim navedenog predstavljene su i tehnologije kao što su chatbotovi, „machine learning“, integracije sa CRM-ovima (Customer Relationship Management), beskontaktno plaćanje, kreiranje specifičnih ponuda na osnovu interesa gostiju i dr.

Savremena tehnološka rješenja uticala su na svaki aspekt života pa je to slučaj i kada je riječ o putovanjima. I dalje se veoma cijeni preporuka prijatelja i rođaka, turistički vodiči i brošure i dr, ali online sadržaji postaju sve dominantniji, pa se organizacija ovakve radionice pokazala opravdanom, prije svega zbog mogućnosti koje pruža digitalni marketing, kao i zbog konstantne potrebe za usavršavanjem i edukacijom.

VI l. Svjetski dan turizma se širom svijeta obilježava 27. septembra.

Svjetska turistička organizacija (UNWTO- United Nations World Tourism Organization) vidi digitalne prednosti i inovacije kao dio rješenja izazova spajanja kontinuiranog rasta i odgovornog turističkog sektora.

Svjetski dan turizma obilježila je i Turistička organizacija Bar u saradnji sa Srednjom ekonomsko-ugostiteljskom školom. Turistička organizacija Bar je organizovala posjetu Staroj maslini na Mirovici i posjetu Starom Baru, gdje su naši mladi i perspektivni sugrađani uz pratnju vodiča detaljnije upoznati sa kulturno-istorijskim značajem naših znamenitosti. 30 učenika

Srednje ekonomsko-ugostiteljske škole, posjetili su akvadukt, tvrđavu, sat kulu, amam...

Nakon obilaska Starog Bara otišli su u čuveni starobarski maslinarski kompleks Džidžarin, sa gospodinom Čazimom Alkovićem - predsjednikom NVO "Društvo maslinara Bar", gdje je bio organizovan i piknik. Učenici su dobili i reklamno-propagandni materijal Turističke organizacije Bar.

VI m. Nagradna igra „OTKRIJTE NAM SKRIVENO I NEPOZNATO BLAGO“

toBar
NAGRADNA IGRA
OTKRIJTE NAM SKRIVENO I NEPOZNATO BLAGO!

Znate za skriveno blago? Otkrijte nam ga!
Otkrijte neku vrijednost koja je nepoznata ili zanemarena, nešto što nam je možda na dohvat ruke, ali ga ne primjećujemo ili je jako u zaboravu. Možete nam otkriti mjesto, istorijski događaj, legendu, narodni običaj, stari zanat ili inovativni suvenir... ili nešto sasvim treće!

KRITERIJUMI

1. da je predlog nepoznat ili malo poznat široj javnosti
2. da predložak potvrdi za turističku valorizaciju
3. da da sadrži neke elemente promocije kroz turističku propagandu
4. da je u aplikaciji adekvatno opisan i argumentovan kao i da su navedene mogućnosti njegove valorizacije

OSVOJITE NAGRADU

- I nagrada 500 eura
- II nagrada 300 eura
- III nagrada 200 eura

Priznanje treba da sadrži kratak tekstualni opis što jedno kazano ili nešto inovativne priloge (opis fotografije ili drugih priloga) ako je to potrebno da se predlog odigne opšti i argumentuje. Priznanje se razmatra u periodu od 10. marta do 01. juna 2018. godine, neposredno do zaključivanja istog. TURISTIČKA ORGANIZACIJA BAR, Omladina Crkva bb, 81 000 Bar, sa naznakom za NAGRADNU IGRA „OTKRIJTE NAM SKRIVENO I NEPOZNATO BLAGO“ se zadržava pravo: izmijeniti, otkinuti, sa 30 dana advance uopšte otkinuti, ili razmatrati drugačije u zavisnosti trenutne situacije, a u svakom slučaju bez obzira na to da li je ista u skladu sa ciljevima organizacije koja organizuje igru. Izdavanje priznanja.

Informacije: www.bartravel.ba • tel: 030/311-633, 311-969.

TO Bar po treći put organizovala nagradnu igru „Otkrijte nam skriveno i nepoznato blago“, koja je trajala od 10. marta do 01. juna 2018. godine. Igra se organizuje u cilju sakupljanja što više podataka o turističkim atraktivnostima nedovoljno poznatih široj javnosti.

Prispjela je jedna ponuda, a komisija je odlučila da ne dodijeli nagradu predviđenu fondom nagradne igre, iz razloga što je dati predlog poznat široj javnosti i samim tim ne ispunjava prvi kriterijum koji je propisan Nagradnom igrom, a to je da je predlog nepoznat ili malo poznat široj javnosti.

VI n. Dolazak kruzera u Bar

Treća kruzning sezona u Baru je otvorena 1. juna 2018. godine.

TO Bar je u cilju promocije ponude grada Bara zajedno sa kompanijom “Port of Adria”, turističkom agencijom „Allegra Krstarenja“ i NVU “Klaster turizma i kreativne industrije Bar”, organizovala svečani doček 4 kruzera od ukupno 16, koliko ih je uplovilo u Bar do 19. novembra 2018. godine sa 22 500 putnika.

Za sve goste je bio upriličen program u kome su učestvovali KUD „Jedinstvo“ i FA „Rumija“, a učenici srednje Ekonomsko-ugostiteljske škole poslužili su ih sa tradicionalnim crnogorskim specijalitetima: crnogorskom

lozom, vinom, priganicama i medom. Na šetalištu, u blizini “Nultog kilometra“ bio je za svaki dolazak postavljen i info pult Turističke organizacije Bar na kojem su turisti mogli dobiti informacije, mape grada kao i propagandni materijal naše opštine, a organizovana je i lokalna ponuda suvenira uz koordinaciju NVU “Klaster turizma i kreativne industrije Bar”. Po prvi put su od dolaska kruzera u Bar, u jednom danu uplovila dva kruzera, 27. jula 2018. godine. To su bili putnički brodovi 'Horizon' - španske kompanije Pullmantur i "Marella Celebration" - britanske kompanije Marella Cruises, sa kojih je na barsku obalu izašlo preko 4.000 ljudi, turista i članova posade.

VII PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE USLOVA BORAVKA TURISTA I PODIZANJE NIVOA KVALITETA TURISTIČKE PONUDE

VII a. Turistička organizacija Bar je 8. februara 2018. godine, u galeriji Velimir A. Leković, organizovala izložbu fotografija pećina: Babatuša, Grbočica, Spila u selu Trnovo u Crmnici i Spile na skali od Jame u Veljoj Gorani, sa ciljem da građane Bara upozna sa neistraženim i nepoznatim ljepotama na teritoriji barske opštine. U okviru projekta pripremljeni su elborati sa idejnim rješenjima za valorizaciju četiri pećine. Ideja za ovaj projekat je rezultat nagradne igre TO Bar „Otkrijte nam skriveno i nepoznato blago“. Za dalju valorizaciju pećina potrebno je uraditi studiju uticaja

na životnu sredinu pećina kako bi se spriječio negativni uticaj na biljni i životinjski svijet koji se nalazi u njima.

Babatuša

Grbočica

Spila u selu Trnovo

Spila na skali od Jame u Veljoj Gorani

VII b. Projekat „Trasom Starog Ćira“. Tokom 2018. godine izvršena je nabavka turističkog voza. Krajem godine započeta je procedura registracije turističkog voza koja zahtijeva dodatno angažovanje stručnjaka mašinske struke kako bi se dobili adekvatni atesti i kako bi turistički voz mogao bezbjedno da saobraća. Imajuću u vidu da je za realizaciju ovog projekta potrebno obezbijediti i druge preduslove zadatak TO Bar u 2019. godini će biti pronalaženje održivog modela za funkcionisanje ovog interesantnog projekta.

VII c. TO Bar u 2018. godini je sklopila ugovor sa izvođačem radova JP „Komunalne djelatnosti Bar“, za uređenje jednog kružnog toka, a realizacija je planirana u 2019. godini.

VII d. Geoturistička ruta - „U posjeti prastarom okeanu Tetis“ Turistička organizacija Bar u saradnji sa prof. dr Predragom Đurovićem sa Geografskog fakulteta iz Beograda, prof. dr Draganom Milovanovićem sa Rudarsko-geološkog fakulteta iz Beograda, ing. Damjanom Čadenovićem i ing. Novom Radulović iz Podgorice, započeli su sa realizacijom geoturističke rute pod nazivom „U posjeti prastarom okeanu Tetis“. utvrđen je veći broj paleontoloških lokaliteta na kojima su očuvani vrlo značajni i zanimljivi fosilni ostaci, na osnovu kojih se mogu rekonstruisati prirodni uslovi i živi svijet koji je živio u ovom dijelu okeana Tetis. Radi se o vremenskom razdoblju koji pripada mezozojskoj eri od prije 245 do 65 miliona godina.

VII e. Klizalište

Po prvi put u Baru, imali smo **klizalište od sintetičkog leda** u centru grada, koje je građanima i turistima bilo besplatno na raspolaganju od 22. decembra 2018. do 22. januara 2019. godine, od 10 h do 22 h svakim danom, čime je upotpunjena ponuda u zimskoj sezoni.

Klizalište koje je bilo zimska atrakcija, najviše je obradovalo mlađu populaciju, kako Barane, tako i turiste, koji su dolazili i uživali u čarima klizanja na ledu. Kreiranje novih proizvoda po uzoru na trendove u svijetu doprinosi kvalitetu i raznovrsnosti ponude, što rezultira i povećanju broja turista i boljem pozicioniranju destinacije na turističkom tržištu.

VIII PROJEKTI VALORIZACIJE KULTURNE BAŠTINE

VIII a. Projekti za arheološka istraživanja, konzervatorske i restauratorske radove, rekonstrukciju i promociju kulturnih dobara

Turistička organizacija Opštine Bar je 30. decembra 2017. godine raspisala Javni poziv za dodjelu sredstava od boravišne takse (10 % iz 2016. godine) za projekte za arheološka istraživanja, konzervatorske i restauratorske radove, rekonstrukciju i promociju kulturnih dobara na teritoriji Opštine Bar.

Javni poziv je bio otvoren 45 dana i na konkurs je stiglo ukupno 18 aplikacija i to: NVO „Mediterranski centar fotografije“ - Anto Baković – Suvomeđe, NVO „Mediterranski centar fotografije“ – Milan Vujović – brošura – tradicionalna kuhinja, JP „Nacionalni parkovi Crne Gore“ – Elvir Klica – Izložba, katalog i maketa parobroda, NVO „Signum“ – Dejan Drašković – Mapiranje srednjovjekovnih spomenika, NVU „Etnoantropološki centar“ – Filip Despotović – Kulturna mapa Crmnice, NVO „3D Arch“ – Petra Zdravković – Promocija Starog Bara u 3D, NVU „Centar za geopolitiku“ – Živko Andrijašević – Bar ukratko, „Mas Trade“ DOO – Lazar Pejović – Kulturna mapa, brošura i kartografske podloge za mape, JP „Kulturni centar Bar“ – Ćazo Nikezić – Crkva Svete Katarine – sanacija i rekonstrukcija, JP „Kulturni centar Bar“ Ćazo Nikezić – Monografija 30 godina „Barskog ljetopisa“, HKD „Sv. Jeronim“ – Vladimir Marvučić – 3D Starog Bara, NVO „Bubulj“ – Dejan Senić – 2 turističko-kulturna spota, NVO „Društvo maslinara Bar“ – Ćazo Alković – Rekonstrukcija – Stari most „Suvi potok“, Cvetko Pavlović „Publikacija legende, kletve, običaji“, NVO „Monte Misija“ – Izrada projekta za uređenje bunara Boljevića, NVO „Novo i ljepše Sutomore“ – Tvrđava Tabija II faza arheoloških istraživanja, NVO „Ulcinium“ – Kupovina i restauracija starog autobusa, „TV Prva“ – Emisije o Baru u tri epizode. Komisija za odabir projekata valorizacije projekata je donijela konačnu odluku o odabiru projekata i sredstva su raspodijeljena na sljedeće projekte:

1. „Mas Trade“ DOO – Lazar Pejović – Kulturna mapa, brošura i kartografske podloge za mape – 10.950 eura
2. JP „Kulturni centar Bar“ – Ćazo Nikezić – Crkva Svete Katarine – sanacija i rekonstrukcija – 10.000 eura
3. HKD „Sv. Jeronim“ – Vladimir Marvučić – 3D Starog Bara – 3.000 eura
4. NVU „Centar za geopolitiku“ – Živko Andrijašević – Bar ukratko – 8.000 eura
5. NVO „Društvo maslinara Bar“ – Ćazo Alković – Rekonstrukcija – Stari most „Suvi potok“ – 4.000 eura
6. NVO „3D Arch“ – Petra Zdravković – Promocija Starog Bara u 3D – 6.000 eura
7. JP „Kulturni centar Bar“ Ćazo Nikezić – Monografija 30 godina „Barskog ljetopisa“ – 9.000 eura
8. NVO „Bubulj“ – Dejan Senić – 2 turističko-kulturna spota – 3.000 eura

9. NVO „Mediteranski centar fotografije“- Anto Baković – Suvomeđe – 3.000 eura
10. NVO „Mediteranski centar fotografije“ – Milan Vujović – brošura – tradicionalna kuhinja – 3000 eura

Svi projekti iz ovog poziva su realizovani i značajno su doprinijeli kako poboljšanju infrastrukture tako i u promociji kulturnih dobara na teritoriji Opštine Bar.

Turistička organizacija Bar je 10. aprila 2018. godine raspisala novi Javni poziv za učešće u postupku raspodjele sredstava od boravišne takse u iznosu od 69 000 eura (10% iz 2017. godine), za realizaciju projekata valorizacije kulturne baštine, koji se odnose na arheološka istraživanja, konzervatorske i restauratorske radove, rekonstrukciju i promociju kulturnih dobara na teritoriji opštine Bar. Javni poziv je bio otvoren 45 dana, a SO Bar je donijela Rješenje o imenovanju komisije u novembru 2018. godine. Na javni poziv su pristigli sljedeći projekti: „NVO Mladinfo Montenegro“ - Promocija kulturno istorijskih dobara grada Bara upotrebom pametnih tehnologija, „NVO Centar za održivi razvoj“ - Rekonstrukcija mosta na dionici starog rimskog puta Nerona Škodar, „NVO Signum Bar“ - "UNDERMAP - Podvodna baština barskog kraja, „NVO MED Cem Sutomore“ - Mediteranski ekološki monitoring - Postavljanje podvodnih staza u Crnoj Gori, „F radio“ - Emitovanje emisija sa mjesta kulturnih događaja (dešavanja u gradu), „NVO studio Horag“ - Očuvanje i njegovanje crnogorske pjesme, „3D ARCH DOO Bar“ Trgovima Vojislavljevića Opština Bar - kolijevka crnogorske srednjovjekovne državnosti, NVO "Novo i ljepše Sutomore" - Projekat arheoloških istraživanja otomanskog i austrougarskog utvrđenja Tabija na lokalitetu Golo brdo u Sutomoru, NVU Inicijativa za regionalnu saradnju - "Mi volimo Bar" (We love Bar), NVO HC restart - NVU holistički centar (Budva) - Uređenje platoa cistjerne - Stari Bar, JP Kulturni centar Bar - Sveta Katarina II faza i NVO Kalafatska radionica Bokovac Izrada barke "Arsenalka". Donošenje odluke po ovom pozivu se očekuje tokom 2019. godine.

Zaključak

Cjelokupan rad i realizacija predviđenih aktivnosti TO Bar u 2018. godini doprinijeli su promociji i prepoznatljivosti opštine Bar kao izuzetno atraktivne turističke destinacije „na dvije čarobne obale“- morskoj i jezerskoj, koja ima uslove za razvoj svih vidova turizma na slatkim i slanim vodama koje okružuju ovo područje.

Dobra saradnja sa Opštinom Bar, Ministarstvom održivog razvoja i turizma, NTO, LTO i svim opštinskim i republičkim subjektima koji na direktan i indirektan način učestvuju u kreiranju turističke ponude, bila je osnov za uspješan, profesionalan i kvalitetan rad TO BAR.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ TURISTIČKE ORGANIZACIJE OPŠTINE BAR ZA 2018.

Osnovni cilj predmetnog izvještaja je upoznavanje Nadzornog odbora, Izvršnog odbora, Skupštine TO Bar, NTO CG i Skupštine opštine Bar o ostvarenom finansijskom rezultatu u protekloj godini, odnosno, finansijskoj poziciji Turističke organizacije.

Na bazi knjigovodstvene dokumentacije i bilansnih šema dati su kraći komentari finansijskih rezultata za godinu koja je za nama. Svi podaci su upoređeni sa planskim projekcijama i istim iz uporedne 2017. godine, kako bi se dao sud o ostvarenju planskih zadataka za 2018. godinu i prezentiran trend rasta ili pada u odnosu na 2017 godinu.

Izvještaj o finansijskom poslovanju je sastavni dio Izvještaja o radu za 2018. godinu, i tako ga treba posmatrati.

Svi komentari i zaključci su potkrijepljeni tabelarnim i grafičkim prikazima, u sklopu teksta, kao i u prilogu istog.

U sljedećem poglavlju je dat pregled prihoda i rashoda Turističke organizacije Bar za 2018. godinu.

1. Prihodi i rashodi

Analiza bilansa uspjeha, bazirana na realizovanim prihodima za 2018. godinu, govori da je TO Bar ostvarila **ukupan prihod** u iznosu od **1.077.080,98 €**, dok su na drugoj strani ostvareni ukupni **rashodi** u iznosu od **997.300,36 €**. To upućuje na zaključak da je TO Bar svoje rashode pokrila prihodima, te ostvarila pozitivno poslovanje u iznosu od **79.780,62 €**.

Tabela 1. Pregled **prihoda i rashoda** u 2017. i 2018. godini

r.b.	OPIS	Ostvareno 2017. €	Plan 2018. €	Ostvareno 2018.	Index	
1	2	3	4	5	6(5:3)	7(5:4)
1.	PRIHODI	1 134 114	1 120 000	1 077 081	95	96
1.	Boravišna taksa	680 609	690 000	707 480	104	103
2.	Turistička taksa	255 230	250 000	251 122	98	100
3.	Članski doprinos	78 782	80 000	84 906	108	106
4.	Ostali prihodi	119 493	100 000	33 573	28	34
2.	RASHODI	1 125 335	1 120 000	997 300	89	89
2.1.	Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	390 750	285 000	331 446	85	110
2.2.	Troškovi amortizacije	15 069	10 000	15 429	102	154
2.3.	Ostali poslovni rashodi	719 516	825 000	650 425	90	79
3	RAZLIKA	8 779		79 781		

Analizirajući prezentiranu bilansnu šemu, koja je Zakonom propisana, može se zaključiti da su ukupni ostvareni prihodi za 5% manji u odnosu na uporednu godinu, a u odnosu na plan prihodi su manji za 4%.

Napominjemo da je u ovoj godini zabilježen veći prihod od **boravišne takse** u odnosu na prethodnu godinu, što u procentima iznosi 4%, a u odnosu na plan prihodi su veći za 3%. To je prije svega izazvano većim prilivom turista, kao i efikasnom naplatom od strane TO Bar i Uprave lokalnih javnih prihoda Opštine Bar. Naime, u cilju bolje informisanosti, efikasnije prijave turista i što veće naplate boravisne takse, TO Bar je otvorila 12 Turističko informativnih biroa u svim turističkim mjestima opštine i zaposlila sezonsku radnu snagu.

Iskazano u tabeli, naplata **turističke takse** je zabilježila pad od 2% u odnosu na prethodnu godinu.

Članski doprinos je zabilježio rast koji je u odnosu na prethodnu godinu 8% veći, a u odnosu na planska predviđanja 6% veći.

Naplaćena sredstva svrstana u **Ostali prihodi**, su za 72% manja u odnosu na prethodnu godinu, a u odnosu na plan prihodi su manji za 66%. Najveće učešće u ovoj grupi prihoda u prethodnoj godini je od prijave boravka koja je naplaćena u iznosu 101,8 hiljade eura, dok je u 2018-oj naplaćeno svega 4,1 hiljade eura. Razlog za ovo umanjenoje nije posledica rada TO Bar već promjene zakonske regulative.

Od ostalih prihoda ostvareno je od provizije koju ostvarujemo od Pošte CG u iznosu od 6,6 hiljade eura, preko koje se vrši uplata naplaćene boravišne takse, zatim od prodaje suvenira prihodovano je 400 eura, od participacije za učešće na sajmovima prihodovano je 1,3 hiljade eura, uplata donacije od Ministarstva kulture u iznosu od 20 hiljada eura i cca 1 hiljada ostalih prihoda.

Tabela 2. Tabelarni prikaz **prihoda** TO Bar u 2017. i 2018. godini

<i>r.b.</i>	<i>O P I S</i>	Ostvareno u 2017. €	Plan u 2018. €	Ostvareno 2018. €	Index	
					6 (5:3)	6 (5:4)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>		
1.	Boravišna taksa	680 609	690 000	707 480	104	103
2.	Turistička taksa	255 230	250 000	251 122	98	100
3.	Članski doprinos	78 782	80 000	84 906	108	106
4.	Ostali prihodi	119 493	100 000	33 573	28	34
	UKUPNO	1 134 114	1 120 000	1 077 081	106	96

ANALIZA PRIHODA TO BAR 2005 – 2018

Tabela 2.

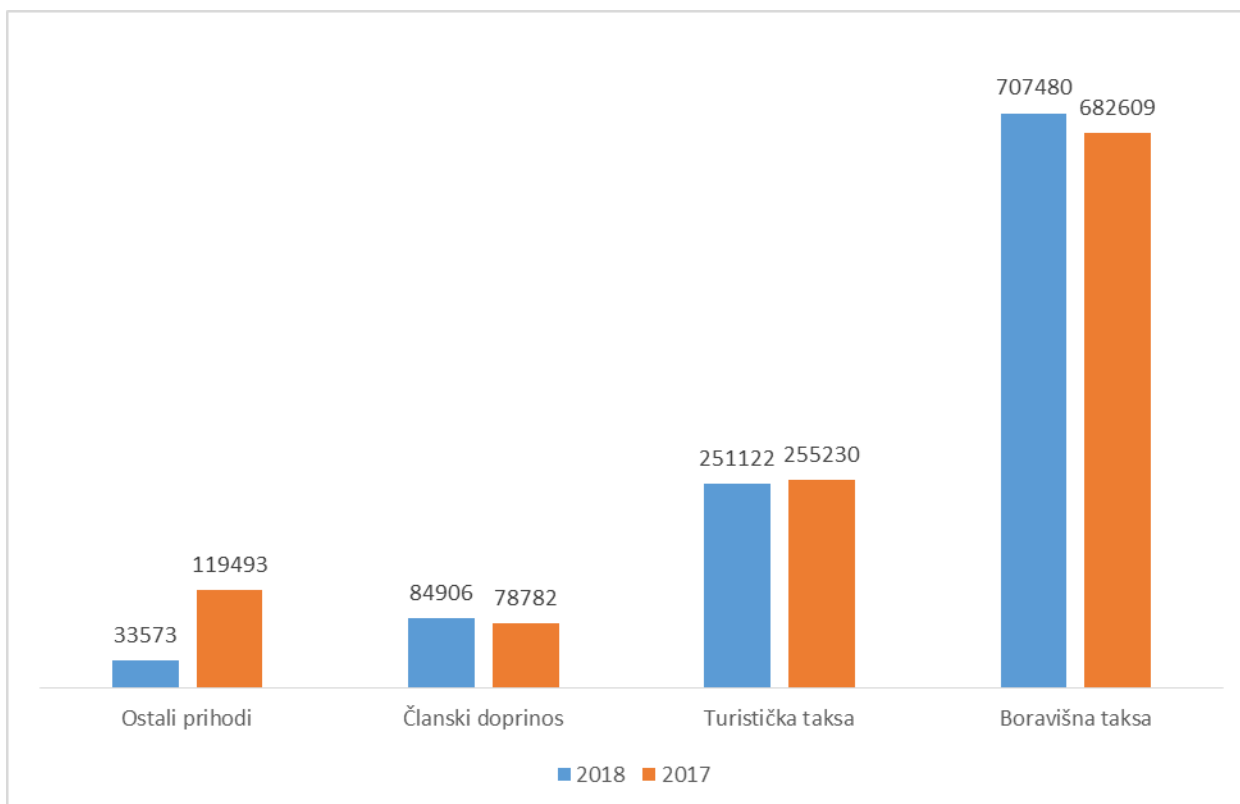
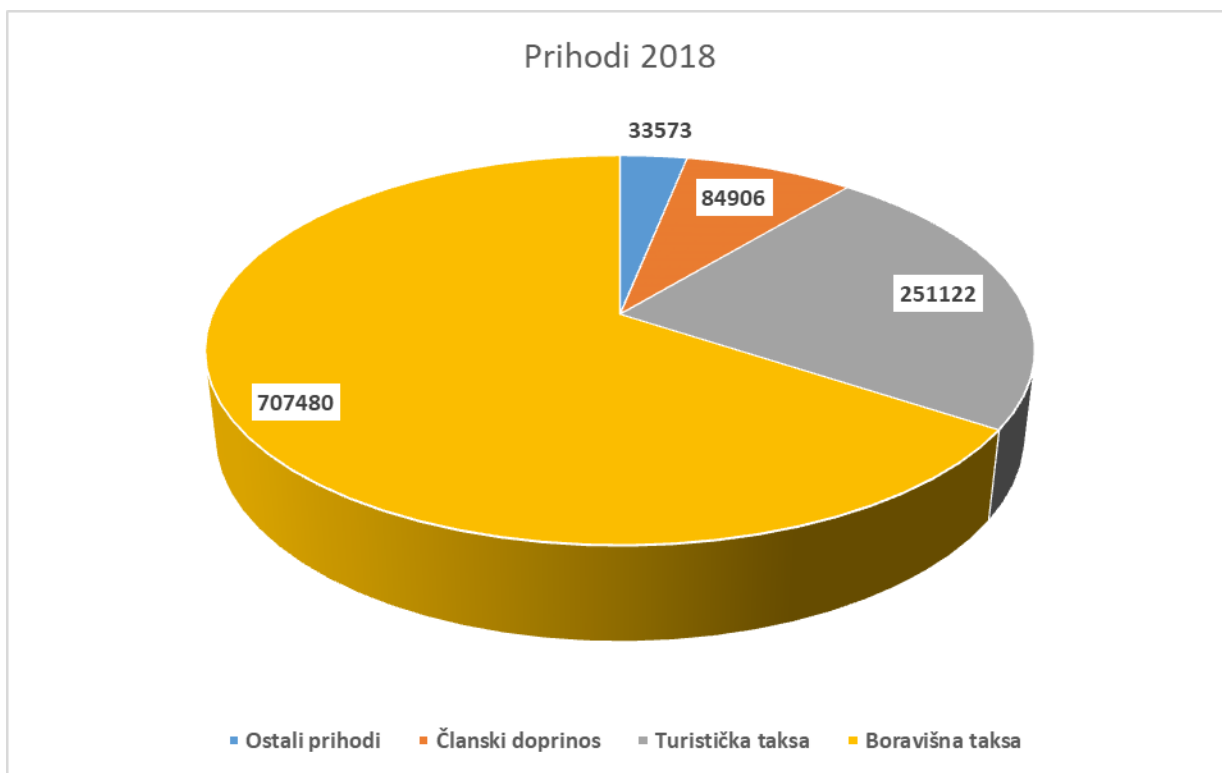
I BORAVIŠNA TAKSA
 II ČLANSKI DOPRINOS
 III TURISTIČKA TAKSA

Godina	<i>Obračun Pravna l. 100 %</i>	<i>Obr/upl. Fizička l. 100 %</i>	<i>Obračun Ukupno 100 %</i>	<i>UPLATA 100 %</i>
2005	210 557	60 746	271 303	186 142
2006	195 090	48 236	243 326	228 940
2007	231 061	116 206	347 267	434 853
2008	213 710	83 413	297 123	289 265
2009	156 428	72 547	228 975	188 265
2010	165 195	159 387	324 582	302 272
2011	184 679	194 200	378 879	345 383
2012	203 097	212 854	415 951	384 714
2013	199 969	239 664	439 633	443 597
2014	144 303	221 080	365 383	370 800
2015	154 463	409 084	563 547	552 083
2016	243 127	583 525	826 652	785 645
2017	274 795	554 499	829 294	850 760
2018	214186	620836	835 022	884350

<i>Obračun Pravna l. 80 %</i>	<i>Obr/upl. Fizička l 80 %</i>	<i>Obračun Ukupno 80 %</i>	<i>UPLATA 80 %</i>
168 446	48 597	217 042	148 914
156 072	38 589	194 660	183 152
184 849	92 965	277 813	347 883
170 968	66 730	237 699	231 412
125 142	58 038	188 504	150 612
132 156	127 510	259 666	241 818
147743	155 360	303 103	276 307
162 478	170 283	332 761	307 771
159 975	191 731	349 339	354 878
115 442	176 864	292 306	296 640
123 570	327 267	445 393	441 666
194502	466 820	661 322	628 516
219 836	443 599	663 435	680 608
171349	496668	668018	707480

Godina	<i>UPLATA 100 %</i>	<i>UPLATA 70 % Od 2017. 60%</i>
2005	6 282	4 398
2006	100	70
2007	3 228	2 260
2008	43 440	30 408
2009	62 691	43 884
2010	27 965	19 576
2011	49 530	34 671
2012	26 097	18 268
2013	46 192	32 334
2014	50 611	35 427
2015	105 264	73 685
2016	85 467	59 827
2017	131 302	78 781
2018	141 510	84 906

Godina	<i>UPLATA 100%</i>	<i>UPLATA 40 %</i>
2008	50 155	20 049
2009	189 180	75 672
2010	230 755	92 302
2011	294 437	117 775
2012	355 822	142 329
2013	382 234	152 893
2014	409 775	163 910
2015	423 927	169 571
2016	611 920	244 768
2017	638 075	255 230
2018	627 805	251 122

Kao što se vidi iz tabele, boravišna taksa je naplaćena u iznosu od 707,5 hiljada €.

Turistička taksa je naplaćena u iznosu od 251 hiljada €. Ova dva prihoda zauzimaju najznačajnije mjesto u strukturi ostvarenog prihoda: 66 % zauzima boravišna taksa, 23% turistička taksa.

Zatim slijedi, naplata prihoda od 84,9 hiljada € od članskog doprinosa, što u strukturi prihoda iznosi 8%, a od prihoda naznačenih kao Ostali prihodi 33,5 hiljade € i u ukupnoj strukturi učestvuju sa 3%.

Tabela 3. Tabelarni prikaz rashoda TO Bar u 2017. i 2018. godini

r.b.	OPIS	Ostvareno 2017. €	Plan 2018. €	Ostvareno 2018. €	Index	
					6(5:3)	7(5:4)
1	2	3	4	5	6(5:3)	7(5:4)
1.	Informativno propagandna djelatnost	129 817	140 000	103 723	80	74
2.	Izrada inform. prop. materijala	41 923	39 000	32 595	78	84
3.	Izrada suvenira, video materijala, atrakcija	13 084	20 000	20 755	159	104
4.	Unapređenje turističke infrastrukture	-	-	-	-	-
5.	Organizovanje manif.	316 621	210 000	257 447	81	123
6.	Istra. i praćenje tržišta	7 200	10 000	3502	49	35
7.	Inicijativa, koordinacija, edukacija	16 995	20 000	268	2	1
8.	Troškovi poslovanja-tekući troškovi	119 032	75 000	138 541	116	185
9.	Nabavka osnovnih sredstava	-	30 000	-	-	-
10.	Plate i ost. lična primanja zaposlenih i organa upr.*	390 750	285 000	335 787	86	118
11.	Izgradnja i renoviranje TIB	-	-	-	-	-
12.	Ostale aktivnosti	43318	5 000	32 218	74	644
13.	Projekti za poboljšanje uslova boravka turista i podizanje nivoa kvaliteta turističke ponude	46 595	205 000	11 814	25	6
14.	Projekti valorizacije kulturne baštine	-	69 000	48 650	0	71
15.	Kreditna sredstva za rješavanje stambenih potreba zaposlenih	-	12 000	12000	-	100
	UKUPNO RASHODI	1 125 335	1 120 000	997 300	89	89

Napomena: Iznos za plate i ostala lična primanja zaposlenih i organa upravljanja se u odnosu na iznos iz Tabele br 1. razlikuju za iznos prireza (zbog računovodstvenog evidentiranja prireza na grupi 55 kontnog okvira).

Kao što se iz prezentirane tabele vidi ostvareni rashodi su, u odnosu na uporednu 2017. godinu, kao i na planska predviđanja zabilježili pad od 11%.

I Troškovi informativno-propagandne djelatnosti - u ukupnoj strukturi rashoda ovi troškovi učestvuju sa 10 %, sa ostvarenim iznosom od cca 103,7 hiljada € i na trećem su mjestu po veličini ostvarenih troškova. U odnosu na uporednu godinu zabilježili su pad od 20%, a u odnosu na plan pad od 26%. Za sajmove koji su detaljno opisani u Izvještaju o radu potrošeno je cca 65,7 hiljada €, za ostale troškove informativno-propagandne djelatnosti (WEB prezentacije, bilbordi i troškove grupa stranih novinara i turoperatora) 38 hiljada €.

Tabela 4. Sajmovi i promocije u 2018.

SAJAM	DATUM	UČESNICI	Broj noćenja u 2018.	EURA
Utreht	10 - 14.01.	NTO i LTO: Bar, Budva, Tivat i Kotor	3880	1415
Beč	11 - 14.01.	NTO i LTO: Bar, Budva, Ulcinj, Tivat, Kotor i Podgorica	7317	2520
Oslo	12 - 14.01.	NTO CG i LTO Bar	2311	2497
Prag	15 - 18.02.	LTO: Bar, Budva, Ulcinj, Herceg Novi, Tivat, Kotor, Podgorica i NTO CG	35960	5141
Štokholm	17-19.02	LTO: Bar, Budva, Tivat, Herceg Novi, Podgorica	9796	3576
Minhen	21 - 25.02.	NTO i LTO Bar	29456	3200
Beograd	22 - 25.02.	NTO i LTO: Bar, Ulcinj, Tivat, Kotor, H. Novi, Bijelo Polje, Berane, Anrijevica Mojkovac, Podgorica, Cetinje, Žabljak, Nikšić	435601	8617
Berlin	07 - 11.03.	NTO i LTO: Bar, Budva, Ulcinj, Tivat, Kotor, Herceg Novi i Podgorica	29456	4687
Moskva	13 - 15.03	NTO i LTO: Bar, Budva, Tivat, Kotor Ulcinj i Podgorica	566470	4204
Pariz	25 - 28.09.	NTO i LTO: Bar, Budva, Tivat, Kotor i Podgorica	32154	5,400
London	05 - 07.11.	NTO i LTO: Bar, Budva, Tivat, Kotor, Herceg Novi, Podgorica i Cetinje	5824	5525
Varšava	22 – 24.11	NTO i LTO, Bar, Ulcinj, Budva, Cetinje, Kotor, Tivat, Podgorica	62585	3744
Kragujevac	23 – 25.11.	LTO: Bar, Budva, Tivat i Herceg Novi	435601	1337
Sarajvo	24 – 26. 11	LTO: Bar, Ulcinj, Kotor, Herceg Novi, Cetinje, Tivat	130830	638
Promocije i prezentacije				
ROAD SHOW			BIH 130 830	10229

(Beograd, Kragujevac, Čačak, Subotica, Skoplje, Banja Luka i Sarajevo)	25.05 - 08.06.	NTO i LTO: Bar, Budva, Tivat, H. Novi, Podgorica.	SR 435 601	
Humanitarni bazar - Ljubljana	2 decembar		14512	754
Promocija u regionu za novogodišnje praznike (Beograd, Trebinje, Sarajevo, Dubrovnik i Tirana)	decembar	NTO i LTO Bar, Budva, Tivat, Herceg Novi, Ulcinj, Podgorica i Žabljak	435 601	1180
UKUPNO:				65696

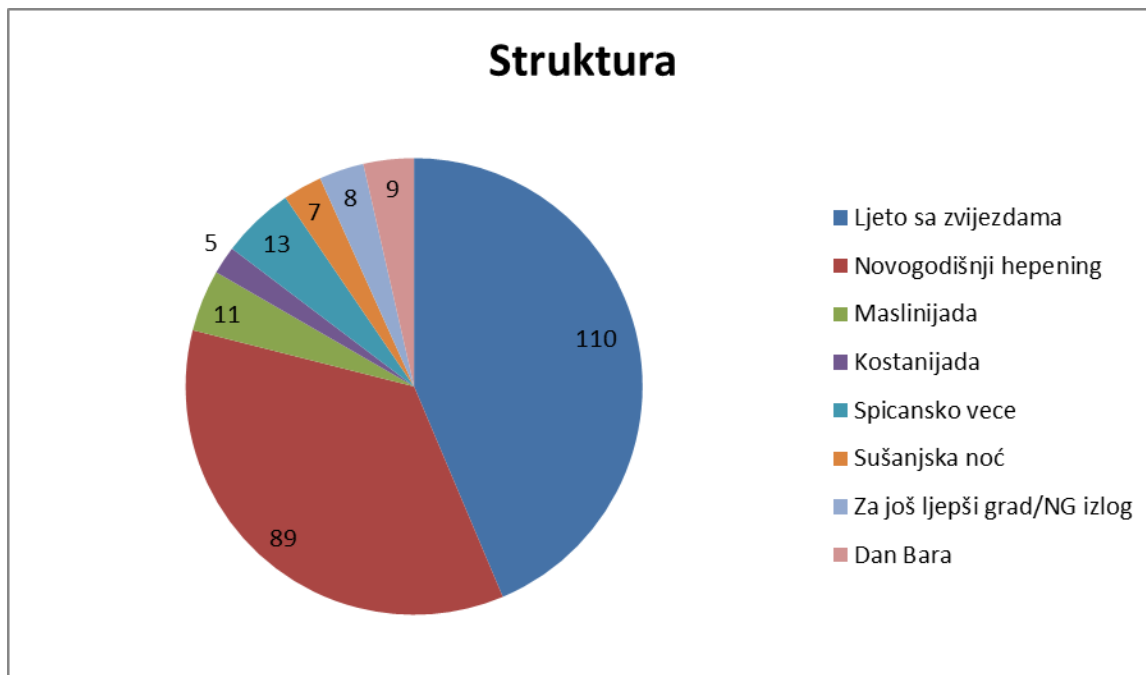
*U troškove sajmova su uključeni troškovi puta zaposlenih, kao i participacija koja sa plaća NTO/LTO. Troškovi putnih naloga su obuhvaćeni i u stavci Plate i ostala lična primanja zaposlenih.

II Troškovi izrade informativno propagandnog materijala - u ukupnoj strukturi rashoda ovi troškovi učestvuju sa 3% , i iznose 32,6 hiljada €. U uporednoj godini 41,9 hiljada €, što bilježi pad od 22%, a u odnosu na planska predviđanja pad od 16%.

III Troškovi izrade suvenira, video materijala i atrakcija su iznosili 20,7 hiljada € što je u odnosu na uporednu godinu više za 59 % a u odnosu na planska predviđanja zabilježeno je povećanje od 4 %.

IV Organizovanje manifestacija - posmatrajući strukturu ostvarenih rashoda po aktivnostima zaključuje se da je za **organizovanje raznih manifestacija** u gradu utrošeno 257,4 hiljada €, što je u odnosu na uporednu godinu 19% manje, a u odnosu na planska predviđanja zabilježeno je povećanje od 23 %. Jedan od razloga za manji utrošak sredstava nego u 2017. godini je i što se Festival vina i ukljeve nije održao tokom 2018, već je planirano njegovo održavanje početkom 2019. godine.

Za ovu strukturu troškova planom za 2018. godinu je bilo predviđeno 210 hiljada €, a utrošeno je 23 % više. Za manifestaciju „Ljeto sa zvijezdama“ – utrošeno je 110 hiljada €, zatim za barski novogodišnji hepening 2018. godine – utrošeno je 89 hiljada eura za manifestacije „Za još ljepši grad“, „Najljepši novogodišnji izlog“ utrošeno je 8,4 hiljada €. Za brojne manifestacije organizovane u opštini TO Bar je izdvojila sledeća sredstva: „Maslinijada“ 11,3 hiljade eura, „Krajinska koštanjada“ 5 hiljada eura, „Spičansko veče“ – 13,2 hiljada eura, Šušanjnska noć cca 7 hiljada eura, Dan Bara 9,4 hiljada eura.

V Troškovi istraživanja i praćenja tržišta su planirana 10 hiljada €, a u toku 2018-e realizovano je 3,5 hiljada eura.

VI Inicijativa, koordinacija, edukacija - troškovi iz ove grupe iznose svega 268 €, što u odnosu na planska predviđanja od 20 hiljada € bilježi značajan pad.

VII Troškovi poslovanja i tekući troškovi iznose 138,5 hiljada €, u odnosu na predhodnu godinu bilježi se rast od 16%, a u odnosu na planska predviđanja su veći za 85%.

Radi se o troškovima: amortizacije, zakupa, struje, ptt, vode, potrošnog kanc.materijala, stručnih usluga, stručne literature, servisnih usluga, osiguranja auta, platnog prometa, kamata itd. Radi boljeg pregleda izdvojićemo najznačajnije stavke ovih troškova: 15,4 hiljada € amortizacija, 10,2 hiljada € PTT, 25,1 hiljada € potrošni kancelarijski materijal i materijal za tekuće održavanje osnovnih sredstava, 13,9 hiljada € zakup prostora, 12,4 hiljada € neproizvodne usluge (revizija, računovodstvene usluge, pravne usluge, usluge prevodioca, konsultanske usluge), 3,1 hiljade eura troškovi platnog prometa, ostali nematerijalni troškovi 0,3 hiljada eura., 4,7 hiljada € elektr. energija, 1,7 hiljada € utrošeno za gorivo, 2,1 hiljada eura za komunalne usluge itd.

VIII Zarade zaposlenih i ostala lična primanja

Tabela 5. Zarade u 2018. godinu

TROŠKOVI ZARADA	UPLATA 100%
<i>Neto zarade</i>	154 996
<i>Porez na zarade</i>	24 955
<i>Doprinosi</i>	82 769
<i>Troškovi naknada za IO</i>	15 126
<i>Troškovi naknada za NO</i>	1 134
<i>Ostala lična primanja</i>	26 407
<i>Putni nalozi</i>	30 400
UKUPNO:	335 787

Plate i ostala lična primanja zaposlenih,

U Turističkoj organizaciji Bar je u 2018. godini bio zaposlen ukupno 46 radnik (10 zaposlenih na neodređeno, 36 na određeno), a u uporednoj godini je bilo zaposleno ukupno 41 radnika. Neto zarade u 2017. godini iznosi **165 hiljada €**, dok su neto zarade u 2018 godini iznosile **154,9 hiljada eura**.

Doprinosi iznose **82,7 hiljada €**, dok je porez na zarade **25,1 hiljada €**.

Primanja članova organa upravljanja, IO i NO iznose **16,2 hiljada €** od čega je 15 126 eura za Izvršni odbor, a 1 134 za Nadzorni odbor.

Ostala lična primanja odnose se na jubilarne nagrade, pomoć zaposlenima, nagrade.

U odnosu na prethodnu godinu plate i ostala lična primanja zaposlenih i organa upravljanja su manja za 14%, a u odnosu na planska predviđanja 18 % veća.

IX Ostale aktivnosti - Turistička organizacija Bar se u toku godine, a sve u cilju bolje ponude turističkog proizvoda, uključuje u realizaciju mnogih kulturnih i sportskih dešavanja.

X Projekti za poboljšanje uslova boravka turista i podizanje nivoa kvaliteta turističke ponude – Za ove projekte utrošeno je 11,8 hiljada eura što je značajno manje od predviđenih 205 hiljada. Zbog pravilnog tumačenja ovog podatka smatramo potrebnim napomenuti da je tokom 2018. godine izvršena nabavka turističkog voza „Ćiro” u iznosu od cca 64.000 eura, ali se zbog računovodstvene evidencije ta stavka evidentira u osnovnim sredstvima.

2. Stanje sredstava i izvora sredstava

U nastavku teksta dajemo strukturu imovine organizacije i izvora finansiranja navedene imovine na dan 31.12.2018 godine.

Tabela 6. Bilans stanja na dan 31.12.2018. godine

r.b.	OPIS	31.12.2017.	31.12.2018.	index
1	2	3	4	5(4:3)
I	AKTIVA	507 204	601 068	119
1.	Stalna imovina	96 460	155 313	161
2.	Obrtna imovina	410 744	445 755	109
2.1.	Zalihe	6 883	23 696	344
2.1.	Potraž. od kupaca: bor. taksa, tur. taksa i čl.doprin.	9 986	11 469	115
2.2	Dugo. potraž. od radnika	-	-	-
2.3.	Gotovina i got.ekvivalenti	393 875	410 590	104
II	PASIVA	507 204	601 068	119
1.	Kapital	490 876	570 656	116
2.	Dugoročne obaveze	-	-	-
3.	Kratkoročne obaveze	16 328	30 412	186

Vrijednost **aktive** TO Bar, na dan bilansiranja iznosi 601 068 €, a struktura **pasive** govori da na kapital otpada cca 95 %, što znači da ostatak od 5 % čini tuđi kapital.

Stalna imovina se odnosi na vrijednost kancelarijske opreme u poslovnoj zgradi TO Bar i prostorijama i 5 TIB-a (montažni objekti, vozila, namještaj, kompjuteri, štampači, klime i druga oprema).

Vrijednost **obrtnih sredstava** (potraživanja od kupaca, dugoročna potraživanja od zaposlenih i novčana sredstva) je 445 755 €, u odnosu na uporednu godinu su veća za 9 %. Potraživanja su veća za 15% u odnosu na prošlu godinu.

Kratkoročne obaveze su povećale svoje učešće u strukturi pasive, pa sa iznosom od 30.4 hiljada € čine cca 5 % izvora finansiranja, dok je u prethodnoj godini učešće bilo 3%.